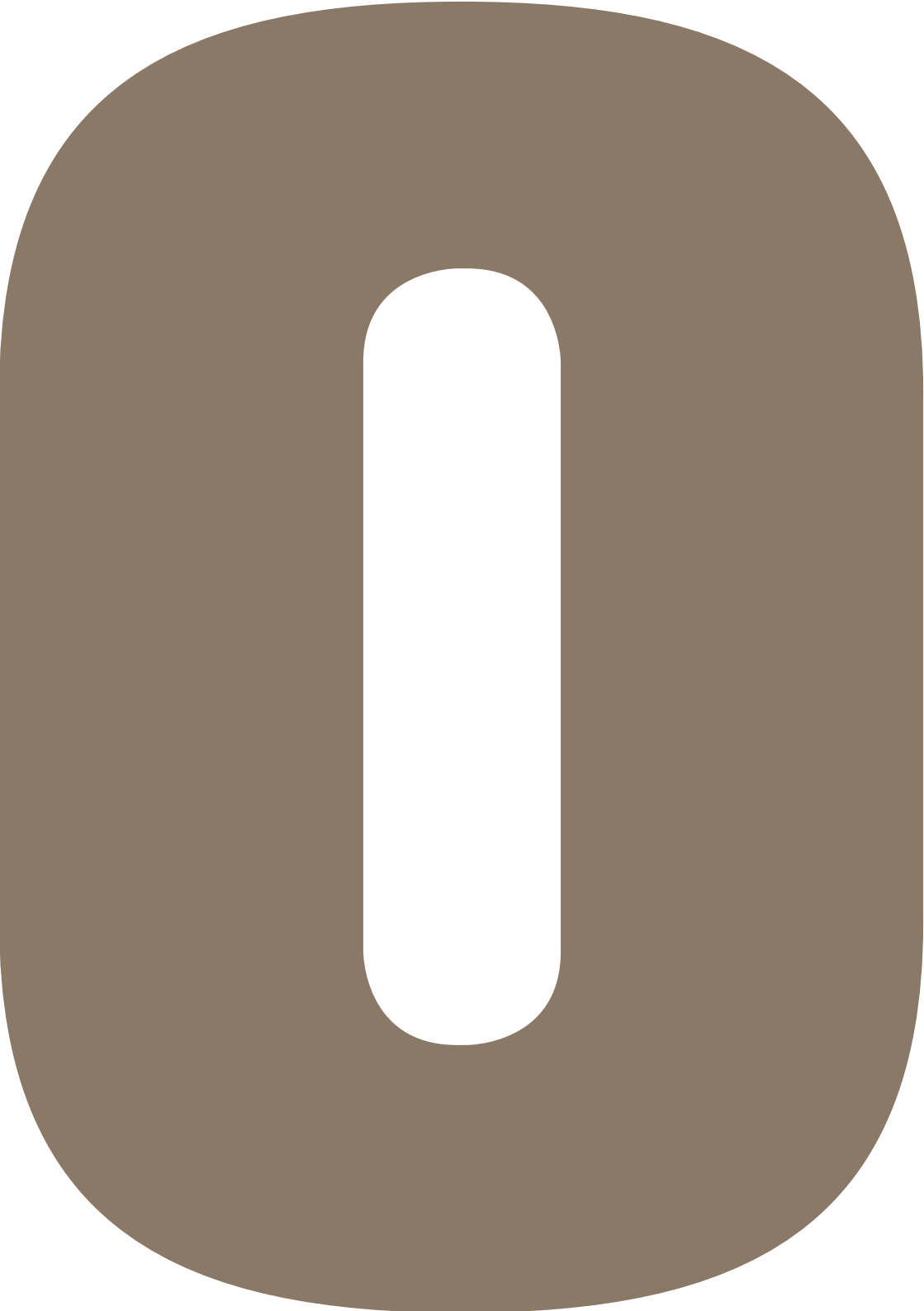

slovenskem
jeziku
n Slovene

slovenskem
jeziku
n Slove

Avtorice/Authors:

Monika Kalin Golob, Nataša Komac, Nataša Logar: O slovenskem jeziku/On Slovene

Nataša Goršek Mencin: Evropski parlament in večjezičnost/European Parliament and Multilingualism

Izdajatelji/Publishers:

Evropski parlament, Informacijske pisarna za Slovenijo/European Parliament Information Office for Slovenia

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije/Ministry of Culture of the Republic of Slovenia

Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve/Government Office for European Affairs of the Republic of Slovenia

Karikature/Cartoons: Santiago Martín

Prevod v angleški jezik/Translation into English: David Limon

Slikovni material/Photography credits:

Arhiv Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani/Archives of the National and University Library in Ljubljana

Microsoft®

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU in Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU/Anton

Melik Geographical Institut SRC SASA and Fran Ramovš Institut of the Slovene Language

Arhiv Republike Slovenije/Archives of the Republic of Slovenia

Urednik/Editor: Mito Žnidarko

Oblikovanje in prelom/Graphic Design: Mateja Jenič, NUIT

Tisk/Printed by: Tiskarna ACO

Naklada/Copies printed: 2.000

1. natis/First Edition

© Evropski parlament/European Parliament

Ljubljana, september 2007/September 2007

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6(082)

O slovenskem jeziku = On Slovene / [avtorice Monika Kalin Golob ... [et al.]; karikature Santiago Martín; prevod v angleški jezik David Limon; slikovni material arhiv Narodne in univerzitetne knjižnice ... [et al.]; urednik Mito Žnidarko]. - 1. natis = 1st ed. - Ljubljana : Evropski parlament, Informacijska pisarna za Slovenijo : Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije : Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve, 2007

ISBN 978-92-823-2350-2 (Evropski parlament)

1. Vzp. stv. nasl. 2. Kalin Golob, Monika 3. Žnidarko, Mito
234757632

"Welcome to Slovene."

Slovenščina je razvit in notranje razčlenjen moderni južnoslovanski jezik, prostorsko umeščen na stičišču slovanske, romanske, germanske in ugro-finske jezikovne skupine. Je državni jezik Republike Slovenije in eden od uradnih jezikov Evropske unije. V pisnih virih je bila slovenščina izpričana že pred več kot tisoč leti. Za Slovence je imela v zgodovini in ima še danes narodnoohranjevalno in narodnopovezovalno vlogo, zato jo štejejo za svojo prvo in temeljno narodno identifikacijsko in kulturno prvino. Kot materni jezik jo danes govori okrog 2,200.000 ljudi, največ v Republiki Sloveniji, veliko (približno 500.000) pa tudi na obmejnih območjih sosednjih držav in po svetu.

Ker je slovenščini med slovanskimi jeziki najbolj podoben slovaški jezik in ker sta podobni njuni imeni, ju kdaj pa kdaj tudi zamenja. Da torej slovenščina ni slovaščina, da pa je tako kot slovaščina, portugalsščina ali nizozemščina poleg še številnih drugih jezikov sodobni evropski jezik, bi vam radi prikazali skozi oris njenega zgodovinskega razvoja, pravnega in družbenega položaja ter nekaterih pomembnih prvin njene slovnične sestave. Dobrodošli v slovenščini.

Slika na str. 6: Jezikovne skupine v Evropi.
 Prirejeno po: Atlas jezikov: Izvor in razvoj jezikov, DZS, 1999.

Slovene is a fully developed and functionally diverse modern South Slav language, located spatially where the Slavic, Romance, Germanic and Finno-Ugric language groups meet. It is the state language of the Republic of Slovenia and one of the official languages of the European Union. There are written examples of Slovene dating back over thousand years. Throughout history the language has contributed – as it still does today – to the preservation of the Slovene people as a nation, playing a national unifying role: it is seen as the nation's first and most fundamental identifying and cultural characteristic. It is now spoken as a mother tongue by about 2,200,000 people, mainly in the Republic of Slovenia, but also a significant number (about 500,000) in border areas of neighbouring countries and around the world. As Slovene is most similar to its fellow Slavic language Slovak, and as their names are similar (Slovenščina and Slovenčina), they are sometimes confused. We would therefore like to show you, through an outline of its historical development and its legal and social position, as well as of some important grammatical elements, that Slovene is not Slovak and that it is, like Slovak, Portuguese and Dutch, and many other languages, a modern European language. Welcome to Slovene!

See map on page 6: Language groups in Europe.

ZGODOVINSKI RAZVOJ SLOVENŠČINE THE HISTORICAL DEVELOPMENT OF SLOVENE

Raziskovalci zgodovine slovenskega jezika so prepoznali dve obdobji njegovega razvoja:

- predknjižno obdobje (od prvih zapisanih slovenskih besed do izida prve slovenske knjige leta 1550),
- obdobje slovenskega knjižnega jezika (od leta 1550 dalje).

Predknjižno obdobje slovenskega jezika začenjajo v 7. stoletju našega štetja zapisi zemljepisnih in osebnih lastnih imen. Ta imena so se zapisovala zaradi upravnih in sodnih zadev, ki so urejale meje posesti, lastništvo in podobno, bila pa so vključena v besedila, ki so bila največkrat napisana v latinščini. Zemljepisna imena kažejo, kako je slovansko prebivalstvo od naselitve na območju vzhodnih Alp (6. stoletje) po svoje poimenovalo zemljepisne danosti v novi domovini (*Rakovnik, Lesce, Gorica*) ali od staroselcev prevzelo in svojemu jeziku prilagodilo njihova imena (*Drava, Celje, Trojane*).

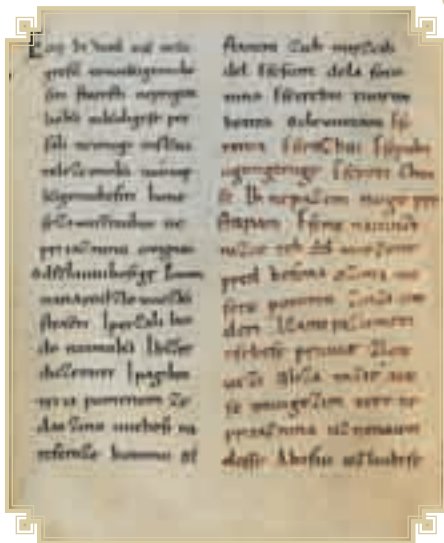
Sprezmemokrščanstva so nastal najstarejša celovita besedila v jeziku na območju vzhodnih Alp živečega slovanskega prebivalstva (molitveni obrazci idr.), v poznejših prepisih teh besedil pa so se začele uveljavljati poteze mlajšega, že tipično slovenskega jezikovnega razvoja. Najstarejša ohranjena zapisana besedila v slovenščini so *Brižiški spomeniki*. Nastali so med letoma 972 in 1039, po

Language researchers have identified two periods in the historical development of Slovene:

- the pre-literary period (from the first written Slovene words to the publication of the first Slovene book in 1550),
- the period of the standard Slovene language (from 1550 onwards).

The language's pre-literary period begins in the 7th century AD with written records of geographical and personal names. These names were recorded as part of administrative and legal procedures determining the boundaries of estates and other properties, and were included in texts that were usually written in Latin. Geographical names show how the Slavs who settled the area of the eastern Alps in the 6th century named the features of their new homeland (*Rakovnik, Lesce, Gorica*) or adapted to their language names taken from earlier settlers (*Drava, Celje, Trojane*).

With Christianisation appeared the oldest complete texts (prayer formulae and so on) in the language of the Slavs who occupied the eastern Alps, while in later written versions of these texts there started to appear the outlines of a newer, already characteristically Slovene language. The oldest surviving texts in Slovene are the *Brižiški spomeniki* (Freising Manuscripts or Fragments), which

Začetek II. Brižinskega spomenika (faksimile in prevod v sodobno slovenščino).

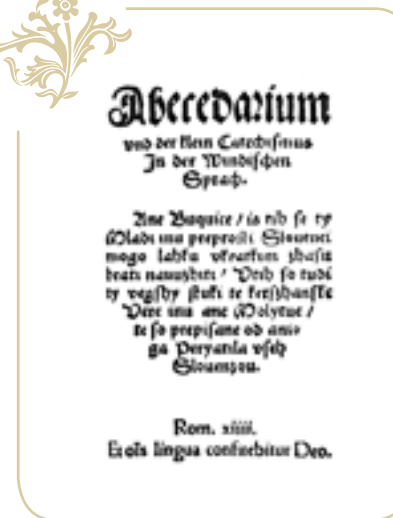
Če bi ded naš ne
grešil, bi mu na veke bilo
živeti, starosti ne pre-
jeti, nikoli skr-
5 bi imeti, ne solznega
telesa, temveč na ve-
ke bi mu bilo živeti. Ker
je bil z zavistjo Ne-
prijaznega izgnan
10 od slave božje, po tem
so na rod človeški
bolečine in skrbi pri-
šle, in bolezn, in po tem re-
du smrt. In vendar, brat-
15 je, spomnimo se,
da nam tudi sinovi božji re-
čejo. Zato o-
pustimo ta mrzka
dela, ker so dela sata-

20 nova: ko žrtvuemo,
brata oklevetamo, kot
tatvina, kot uboj, kot poltenosti
naslada, 25 kot prisege, ki
jih ne spoštujemo, temveč jih pre-
25 stopamo, kot sovražstvo.
Nič pa od teh del ni bolj mrzko
pred božjimi očmi. Mo-
rete zatorej, sinki, vi-
diti in sami razumeti,
30 da so bili poprej ljud-
je v lice prav taki, ka-
kor smo tudi mi, ter so dela Ne-
prijaznega zasovra-
žili, Božja pa vzljubili.

Beginning of the 2nd Freising Fragment (facsimile and translation into modern Slovene).

vsebini in namenu pa so bogoslužne narave: I. in III. spomenik sta obrazca za splošno spoved, prevedena po latinskih predlogah, II. pa je pridiga o grehu in pokori. Pridiga je bila verjetno napisana po nareku in je v retoričnem oziru prava srednjeveška mojstrovina. Ozemlje, na katerem živijo Slovenci, je bilo od konca 7. stoletja pa vse do ustanovitve samostojne slovenske države (1991) vedno del večjih in večnarodnih državnih tvorb. Odkar se je v srednjem veku latinščini ob bok kot uradovalni in uradni jezik postavila nemščina, je bila nemščina uradovalni in uradni jezik tudi na ozemlju, poseljenem s Slovenci (na delu tega ozemlja pa sta bili v tej vlogi tudi italijanščina in madžarščina). Da se je slovenščina skozi celotni srednji vek

were created between 972 and 1039. Their content and purpose were related to Christian worship: the first and third fragments are formulae for general confession translated from the Latin, while the second is a sermon on sin and penitence. The sermon was probably dictated and is rhetorically a genuine medieval masterpiece. From the end of the 7th century right up to the founding of an independent Slovene state in 1991, the territory inhabited by the Slovenes was always part of a larger, multinational entity. Since German became established alongside Latin in the Middle Ages as an administrative and official language it also functioned as such in the areas settled by Slovenes (while the same function in some of

Primož Trubar: Abecednik (1550).
Primož Trubar: Katekizem (1550).

priložnostno zapisovala in se vsaj v fragmentih govorila celo v formalnih govornih položajih, dokazuje več poročil in ohranjenih rokopisov (ustoličevanje koroških vojvod do 15. stoletja, pozdravni nagovor viteškemu pesniku Ulrichu Lichtensteinskemu leta 1227, Stiški rokopis iz let 1428 in 1440 idr.). Iz njih je razvidno, da je bilo v slovenščini že tedaj mogoče izraziti različne posvetne, pa tudi cerkvene vsebine.

Za nadaljnji razvoj slovenščine je bilo v opisanih okoliščinah izredno pomembno dogajanje v 16. stoletju. Leta 1550 sta izšli prvi slovenski knjigi, *Abecednik* in *Katekizem* Primoža Trubarja, in začelo se je **obdobje slovenskega knjižnega jezika**.

these areas was held by Italian or Hungarian). But throughout the medieval period Slovene was occasionally written and, at least in a fragmentary way, spoken in official situations, as is shown by numerous reports and preserved manuscripts (the enthroning of the Carinthian dukes until the 15th century, a speech from 1227 welcoming the knight poet Ulrich von Lichtenstein, the Stična manuscript from 1428 and 1440, etc.). From these, it is clear that it was then already possible to express in Slovene a range of matters, both secular and religious.

For the further development of Slovene in these circumstances the events of the 16th century were of crucial importance. In 1550 the first Slovene books *Abecednik* (*A First*

Primož Trubar: A First Reader (1550).
Primož Trubar: Catechism (1550).

Adam Bohorič: Arcticae horulae succisivae/Zimske urice proste (prva slovenska slovnica, 1584).

Adam Bohorič: Arcticae horulae succisivae/Zimske urice proste (the first grammar of Slovene, 1584).

Trubar in drugi protestantski pisci so izdali številna dela, med njimi leta 1584 prvi slovenski prevod Biblije. Avtor prevoda je Jurij Dalmatin. S tako zgodnjim izidom se je slovenščina uvrstila na 12. mesto med jeziki, v katere je bila prevedena ta pomembna knjiga. Istega leta kot Biblija je izšla tudi prva slovnica slovenščine; njen avtor je Adam Bohorič, slovnica pa je napisana v latinščini.

Zatrjeje protestantizma ter druge spremembe družbenega in političnega življenja na Slovenskem so v 17. stoletju vplivale tudi na rabo slovenščine. Tiskanje slovenskih knjig je za nekaj časa zastalo. Ohranjena rokopisna besedila, npr. zasebno dopisovanje plemiške hčere in njene matere, in deli besedil, natisnjeni v slovenščini (evangeliji, vzorci pridig, posvetna pesem kot uvod v nemško pisano *Slavo vojvodine Kranjske/Die Ehre dess herzogthums Crain* Janeza Vajkarda Valvasorja iz leta 1689), kljub temu dokazujejo, da se je razmeroma enotna knjižna slovenščina do sredine 18. stoletja rabila v različnih položajih.

Od sredine 18. in vse do sredine 19. stoletja so se razmahnile pokrajinske različice knjižnega jezika, oprte na upravno razdeljenost slovenskih dežel v okviru habsburške monarhije na tri večja območja (Koroška, Štajerska in Kranjska) in na močno narečno

Reader) and *Katekizem (Catechism)* were written by Primož Trubar, initiating the period of **the standard Slovene language**.

Trubar and other Protestant writers published a number of works, including in 1584 the first Slovene translation of The Bible by Jurij Dalmatin. Slovene is thus ranked 12th among the languages into which this important text was translated. In the same year the first grammar of Slovene appeared, written by Adam Bohorič in Latin.

The suppression of Protestantism and other social and political changes in Slovene-speaking lands in the 17th century had an influence on the use of the language. The printing of Slovene books for a time came to a halt, but in spite of this surviving manuscript texts, such as the private correspondence between a daughter of the nobility and her mother, as well as parts of texts printed in Slovene (the Gospels, patterns for sermons, a secular poem written as an introduction to the German *Die Ehre dess Herzogthums Crain* or *The Glory of the Duchy of Carniola* by Janez Vajkard Valvasor from 1689), show that a relatively uniform standard Slovene language was in use up to the mid-18th century in a number of roles.

From the mid-18th to the mid-19th century there flourished regional variants of the

Slovenska plemiška pisma družin Marenzi - Coraduzzi s konca 17. stoletja (uredil Pavle Merku). Letters in Slovene by the noble Marenzi-Coraduzzi family, late 17th century (edited by Pavle Merku).

standard language, dependent on the division of Slovene lands within the Hapsburg monarchy into the three major regions of Carinthia, Styria and Carniola, and on marked dialectal diversity. At the same time the region of Prekmurje, which was part of the separate Kingdom of Hungary and the most distant from the central Slovene area, developed its own standard language.

At the end of the 18th century enlightened Slovene intellectuals, who belonged in particular to the circles around Pohlin, Zois and Japelj, in their strivings for the overall development of Slovene culture and language, understood the need for the formation of a single Slovene standard language and began to achieve this goal. The introduction of Slovene into schools and offices, meaning its equal public use, was not possible while there were four different variants of the language in use in Slovene lands – only a unified standard language could facilitate national linguistic, cultural, artistic and scientific progress. Functionally varied uses of Slovene thus began to increase: the beginnings of secular poetic writing in the collection *Pisanice* (1779–1781); the birth of Slovene drama with Anton Tomaž Linhart's comedy *Ta veseli dan ali Matiček se ženi* (*The Happy Day or Matiček Marries*, 1774) which is an adaptation of Beaumarchais' *The Marriage of Figaro*. Valentin Vodnik edited the almanacs *Velika pratika* and *Mala pratika* (1795–1806) and the first Slovene

razčlenjenost. Obenem se je popolnoma samosvoje razvijal prekmurski knjižni jezik, kajti Prekmurje je bilo del druge države (ogrskega kraljestva) in najbolj oddaljeno od osrednjeloslovenskega prostora.

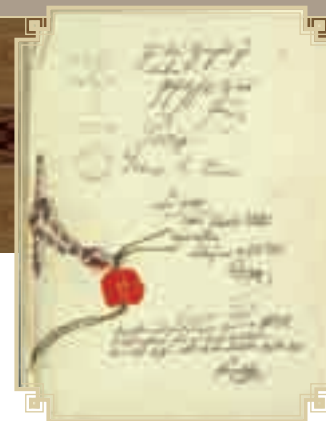
Razsvetljsko naravnani slovenski izobraženci s konca 18. stoletja, ki so se zbirali zlasti v Pohlinovem, Zoisovem in Japljevem krožku, so v okviru prizadevanj za vsestranski razvoj slovenske kulture in jezika uvideli potrebo po oblikovanju enega samega slovenskega knjižnega jezika in jo začeli tudi uresničevati. Vpeljava slovenščine v šole in urade, torej njena enakopravna javna raba, namreč ni bila mogoča, dokler so obstajale v slovenskih deželah štiri različice istega jezika. Samo enoten knjižni jezik je lahko omogočil narodovo jezikovno, kulturno, umetniško in znanstveno napredovanje. Tako se je širila tudi zvrstna raba slovenščine: načrtni

poskusi slovenskega posvetnega pesništva so nastajali v pesniškem zborniku *Pisanice* (1779–1781), rojstvo slovenske dramatike predstavlja veseloigra *Ta veseli dan ali Matiček se ženi* (1774) Antona Tomaža Linharta, ki je priredba Beaumarchaisove *Figarove svatbe*. Valentin Vodnik je urejal *Veliko in Malo pratiko* (1795–1806) ter prvi slovenski časopis *Lublanske novice* (1797–1800), leta 1799 je izdal *Kuharske bukve*, leta 1818 pa priročnik *Babištvo* za porodničarke. Nastajala je slovenska terminologija različnih strok, rokopisni slovarji in slovnice (med temi je zlasti pomembna slovnica Jerneja Kopitarja iz let 1808/09). V umetnostni zvrsti je slovenščinov času romantike ob bok drugim razvitim jezikom s svojimi *Poezijami* (1847) postavil France Prešeren in s tem presekel vse pomisleke o zmožnostih celovitega delovanja slovenščine. Pomembno vlogo pri rasti zvrstne členjenosti slovenščine je imel tudi prvi slovenski trajni časopis *Kmetijske in rokodelske novice*, ki je izhajal med letoma 1843 in 1902. Prinašal je informacije o napredku tehnike in znanosti ter snov najrazličnejših strok, za mnoge pa je bil edini stik z zapisano slovenščino in tako šola tega jezika.

newspaper *Lublanske novice* (*Ljubljana News*, 1797–1800); in 1799 he published the cookery book *Kuharske bukve* and in 1818 the handbook for midwives *Babištvo*. Slovene terminology for various disciplines appeared, as well as manuscript dictionaries and grammars, the most important being Jernej Kopitar's grammar from 1808/09. With regard to artistic texts, Slovene was placed alongside other developed languages in the Romantic era by France Prešeren, whose poetry collection *Poezije* (1847) overcame all reservations regarding the language's ability to function fully. An important contribution to the functional variety of Slovene was made by the first long-lasting Slovene newspaper *Kmetijske in rokodelske novice* (*Farming and Craft News*) published between 1843 and 1902. This informed people about technical and scientific advances, as well as introducing subjects from a range of disciplines; for many readers it represented their only contact with written Slovene and was thus a kind of school for this language.

France Prešeren: *Zdravljica*. Zaradi cenzure, ki je kot neprimerno označila četrto kitico, je Prešeren *Zdravljico* iz *Poezij* (1847) izločil sam; pesem je nato izšla leto pozneje (1848). Njena sedma kitica je besedilo slovenske državne himne.

France Prešeren: *A Toast*. Due to the censor's decision that the fourth verse was inappropriate, Prešeren himself excluded the poem from his collection *Poems* (1847); the poem was then published a year later (1848). The seventh verse forms the words of the Slovene national anthem.

France Prešeren: *Poezije* (cenzurni izvod, 1847).
France Prešeren: *Poems* (censor's copy, 1847).

Tu le nakazana prizadevanja so k razvoju slovenščine prispevala toliko, da je bilo že v drugi polovici 19. stoletja izpeljano poenotenje knjižne slovenščine, so pa ta desetletja tudi čas širšega uvajanja slovenščine v urade in šole, na kar je pomembno vplivala politična zahteva Slovencev v programu *Zedinjena Slovenija* v revolucionarnem letu 1848.

These strivings contributed so much to the development of Slovene that as early as the first half of the 19th century there was achieved a unification of the standard language, while these decades also saw the wider introduction of Slovene into schools and offices, partly as a result of the political demands by Slovenes included in the programme *Zedinjena Slovenija* (*Unified Slovenia*) in the revolutionary year 1848. For most of the 20th century, Slovene territory was part of a multinational state: from 1918 right up to 1991 there were different federal arrangements involving the so-called 'Yugoslav' nations. For all this time Slovene enjoyed an equal status in Slovene

Večino 20. stoletja je bilo slovensko ozemlje del večnarodnih držav, po letu 1918 so bile to vse do leta 1991 različne federativne ureditve skupaj z drugimi t. i. jugoslovanskimi narodi. Slovenščina je imela v tem času na slovenskem ozemlju vsaj pravnoformalno enakopraven položaj. Slovenci so se zavestno upirali težnji po jezikovnem poenotenju Jugoslavije in potrjevali polnofunkcionalnost slovenščine s temeljnimi jezikoslovnimi opisi v slovarjih, pravopisih, slovnica, pravorečju in drugih priročnikih. Že prva polovica 20. stoletja je prinesla tudi evropsko aktualne razprave slovenskih jezikoslovcev o slovenščini. Znanstveno raziskovanje in

areas, at least from the legal-formalistic point of view. Slovenes persistently resisted leanings towards the linguistic unification of Yugoslavia and confirmed the full functionality of Slovene with basic linguistic descriptions in dictionaries, orthographies, grammars, pronunciation guides and other reference works. The first half of the 20th century saw topical European discussions by Slovene linguists about the Slovene language. Academic research and recognition of the language were further strengthened by the foundation of the University of Ljubljana in 1919 and the Slovene Academy of Sciences and Arts in 1938. Parallel with this intensive

ŽUPAN: Narod je zdrav in pošten.
KOMAR: On že vé, kje mu je pravica in resnica ...
ZDRAVNIK: Ni nas izbral in postavil, da mu kažemo pota ... sam je gledal ...
ŽUPAN: Njegov blagor ... pa še volja njegova ...
NADUČITELJ: Njega so vprašali, pa je odgovoril po svoji vesti.
KOMAR: Sin njegov sem, ne bom mu oporekal ...
ZDRAVNIK: Lepa beseda je napredek ...
KOMAR: Lepa reč je svoboda ...
GENI: Najboljše pa so pečene piške.

Ivan Cankar: Hlapci (odlomek, 1910).

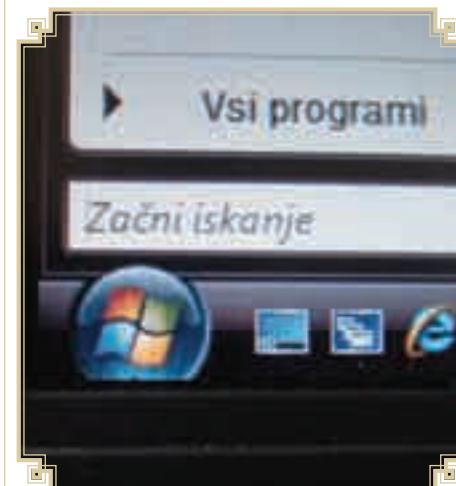

MAYOR: The people are healthy and honest.
KOMAR: They certainly know their rights and what the truth is...
DOCTOR: They did not put us here to show them the way... they had their own...
MAYOR: Their well-being... and their will...
HEAD TEACHER: They were asked and replied according to their conscience.
KOMAR: I am their son, I will not disown them...
DOCTOR: Progress is a fine word...
KOMAR: Freedom is a fine thing...
GENI: But roast chicken is the best.

Ivan Cankar: Servants (extract, 1910).

uveljavljanje slovenščine sta še dodatno okrepili ustanovitvi Univerze v Ljubljani (1919) in Slovenske akademije znanosti in umetnosti (1938). Vzporedno z intenzivnim razvojem slovenščine kot jezika znanosti je bilo ob prelomu 19. v 20. stoletje posebej pomembno obdobje literarne moderne (1899–1918), saj je v slovenščini polno in evropsko aktualno razvilo vse umetniške zvrsti: liriko, epiko in dramatiko.

Microsoft: Okna. Slovenščina je po številu govorcev eden najmanjših jezikov, v katerega je bil preveden ta operacijski sistem.
Microsoft Windows. Slovene is one of the languages with the smallest number of speakers into which this operating system has been translated.

Poslej zmožnost slovenščine, da celovito osvaja vse svetove, ni bila več vprašljiva. Danes jo dokazujejo *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (1970–1991), *Slovenska slovnica* Jožeta Toporišiča (1976), slovenski pravopisi, številni terminološki slovarji, referenčni *Korpus slovenskega jezika FidaPLUS* z več kot 620 milijoni besed, zbirka dvojezičnih prevodov pravnih besedil *Evrokorpus* z več kot 28 milijoni besed in še bi lahko naštevali.

From that point on there was no question that Slovene could function in every domain. This is confirmed today by the *Dictionary of the Standard Slovene Language* (1970–1991), Jože Toporišič's grammar (1976), Slovene orthographies, numerous terminological dictionaries, the reference corpus *FidaPLUS* containing more than 620 million words, the collection of bilingual translations of legal texts *Evrokorpus* with more than 28 million words, and other language resources.

Imaginary 'bilingual' dictionaries for Slovene dialects.

ZVRSTNA ČLENJENOST SLOVENŠČINE FUNCTIONAL VARIETY IN SLOVENE

Za delovanje v različnih položajih se jezik deloma specializira oz. razvije posebne oblike, izrazje, vzorce itd. Tudi slovenščina loči več zvrsti: drugače se uresničuje pisno kot govorno, drugače se uresničuje v formalnem in javnem položaju kot v neformalnem in zasebnem. Tudi slovenščina ima prvine, ki so značilne za poročevalska besedila, niso pa značilne za umetnostna besedila itd. Svoje posebnosti ima npr. slovenščina, ki jo pri medsebojnem sporazumevanju uporabljajo mladi, spet druge posebnosti so lastne medsebojnemu sporazumevanju pripadnikov istega poklica itd.

V primerjavi z drugimi jeziki je posebej zanimiva narečna členjenost slovenščine, saj je glede na velikost ozemlja, ki ga poseljujejo njeni govorci, presenetljivo velika. Čeprav je slovensko govoreče prebivalstvo živelo na zemljepisno strnjemem območju, ima zaradi naravnih prometnih ovir in različnih političnoupravnih ter cerkvenoupravnih ureditev v preteklosti skoraj vsak slovenski kraj svoj govor, ki se nekoliko loči od govora sosednjega kraja. Raziskovalci so prepoznali 7 narečnih skupin (gl. barvne oznake na karti narečij, str. 20): dolenjsko (rjava), gorenjsko (vijoličasta), koroško (rožnata), primorsko (oranžna), štajersko (zelena), panonsko (rumena) in rovtarsko (modra).

Te skupine se dalje členijo na 36 narečij in 12 govorov s številnimi glasovnimi,

For use in different situations language becomes partly specialised, developing special forms, expressions, patterns and so on. Slovene, too, has many different functional varieties: its written form is different from its spoken form; it is used differently in formal and public situations than it is in informal and private ones; it has elements that are characteristic of journalistic texts but not of literary texts; the Slovene used among the young has its own particularities, as does the language used among members of the same profession; and so on.

In comparison with other languages, the great dialectal diversity of Slovene is particularly striking, considering the size of the area settled by its speakers. Although Slovene speakers live in a geographically compact area, due to natural barriers and different political and religious administrative structures in the past, almost every town and village in Slovenia has its own mode of speech that differs from that of its neighbours. Researchers have identified seven dialect groups (see coloured areas on the map of Slovene dialects on page 20), connected with the regions of Dolenjska (historically Lower Carniola – brown), Gorenjska (Upper Carniola – violet), Primorska (the Slovene Littoral – orange), Koroška (Carinthia – pink), Štajerska (Styria – green) and Prekmurje (yellow), and with the area that lies between the towns of Škofja Loka, Logatec and Tolmin (the rovtarski dialect group – blue). These groups are further divided

"What's up man?" (in Ljubljana slang).

Jezikovne skupnosti v Sloveniji

S 64. in 80. členom Ustave Republike Slovenije so določene posebne jezikovne pravice italijanske narodne skupnosti v delu Slovenske Istre in madžarske narodne skupnosti v delu Prekmurja, s 65. členom pa položaj in pravice romske skupnosti (28. 4. 2007 je bil sprejet Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji).

V skladu s to ureditvijo je organizirano tudi obvezno šolstvo. V treh **obalnih občinah** – Izola/Isola, Piran/Pirano in Koper/Capodistria – se je današnje šolstvo razvilo na podlagi razmer ob podpisu Londonskega memoranduma (1954), ko so na tem območju obstajale šole z italijanskim učnim jezikom. Z memorandumom

Language communities in Slovenia

Articles 64 and 80 of the Constitution define the special language rights enjoyed by the Italian national community in Slovene Istria and the Hungarian national community in part of Prekmurje, while the status and rights of the Roma community are determined by Article 65 and by the Roma Community Act passed on 28th April 2007.

Compulsory education is also organised in line with this legislative framework. In the three **coastal municipalities** – Izola/Isola, Piran/Pirano and Koper/Capodistria – the school system has developed on the basis of conditions prevailing at the time of the

sta se Italija in Jugoslavija obvezali, da bosta skrbeli za ohranjanje manjšinskih šol, v Osimskih sporazumih (podpis leta 1975, ratifikacija leta 1977) pa so bile vse do tedaj sprejete mednarodne obveznosti med obema državama zgolj potrjene. Slovenija je kot pravna naslednica Jugoslavije prevzela vse njene dotedanje obveznosti.

Danes so na Obali trije vrtci, tri osnovne šole s podružnicami in tri srednje šole, v katerih vzgojno-izobraževalno delo poteka v italijanskem jeziku. Učenci v šolah s slovenskim učnim jezikom na tem območju imajo med obveznimi učnimi predmeti italijanski jezik.

V delu **Prekmurja** je po drugi svetovni vojni najprej obstajal sistem ločenih slovenskih in madžarskih vrtcev in osnovnih šol. Zaradi nizkega vpisa v šole z madžarskim učnim jezikom je država v dogovoru z madžarsko skupnostjo leta 1959 v šole uvedla dvojezični model izobraževanja. Vanj so zajeli tudi otroke slovenske narodnosti in tako razširili znanje madžarskega jezika na celotno prebivalstvo dvojezičnega območja. Vzgojno-izobraževalno delo poteka v slovenskem in madžarskem jeziku, in sicer tako, da se pri vseh urah pouka izmenično uporabljata oba jezika.

Leta 1980 je bil sprejet zakon, po katerem je postalo učenje madžarskega jezika obvezno tudi za vse dijake srednjih šol na tem narodnostno mešanem območju.

Leta 2004 je v petih občinah, kjer živi madžarska narodna skupnost – Lendava/Lendva, Šalovci, Hodoš/Hodos, Dobrovnik/Dobronak in Moravske Toplice – delovalo enajst dvojezičnih vrtcev, štiri centralne

signature of the London Memorandum of 1954, when this area contained schools in which the medium of instruction was Italian. With this memorandum, both Italy and Yugoslavia agreed to preserve minority schools, while the Osimo Agreements (signed 1975, ratified 1977) confirmed all the hitherto agreed international obligations between the two countries, which Slovenia as a legal successor to Yugoslavia later took over. Today, the coastal area has three nursery schools, three primary schools with subsidiaries and three secondary schools in which the language of instruction is Italian. Moreover, in Slovene language schools in this area Italian is a compulsory subject.

In part of the **Prekmurje** region after the Second World War there was put in place a system of separate Slovene and Hungarian nursery and primary schools. However, due to low registration at Hungarian language schools the state, in agreement with the Hungarian community, in 1959 introduced a bilingual model of education. As this included children from the Slovene community, knowledge of Hungarian spread to all the inhabitants of the bilingual area. School work is carried out in both Slovene and Hungarian, with each hour of the timetable alternating between the two languages. In 1980, a law was passed making the teaching of Hungarian compulsory for all secondary school pupils in this nationally mixed area.

In 2004, in the five municipalities where the Hungarian national minority resides – Lendava/Lendva, Šalovci, Hodoš/Hodos, Dobrovnik/Dobronak and Moravske Toplice – there were eleven bilingual nursery schools,

dvojezične osnovne šole in ena dvojezična srednja šola.

V Sloveniji živijo tudi pripadniki drugih jezikovnih skupnosti, ki organizirano delujejo v različnih društvih, kjer skrbijo za ohranjanje in razvijanje lastnega jezika.

Tabela 1: Prebivalstvo Republike Slovenije po maternem jeziku (2002).

Materni jezik	Število govorcev
Slovenski	1,723,434
Hrvaški	54,079
Srbsko-hrvaški	36,265
Bosanski	31,499
Srbski	31,329
Madžarski	7,713
Albanski	7,177
Makedonski	4,760
Romski	3,834
Italijanski	3,762
Nemški	1,628
Ruski	766
Črnogorski	462
Češki	421
Ukrajinski	399
Angleški	345
Slovaški	294
Poljski	267
Romunski	251
Turški	226
Kitajski	216
Francoski	206
Bolgarski	159
Arabski	130
Španski	129
Hrvaško-srbski	126
Nizozemski	74
Vlaški	45
Rusinski	42
Grški	40
Švedski	34
Danski	20
Drugo (drugi, neznano)	53,904
SKUPAJ	1,964,036

four bilingual main primary schools and one bilingual secondary school.

There also live in Slovenia members of other language communities who often join together in various societies concerned with the preservation and development of their language.

Table 1: Population of the Republic of Slovenia according to mother tongue (2002).

Mother tongue	Number of speakers
Slovene	1,723,434
Croatian	54,079
Serbo-Croatian	36,265
Bosnian	31,499
Serbian	31,329
Hungarian	7,713
Albanian	7,177
Macedonian	4,760
Romany	3,834
Italian	3,762
German	1,628
Russian	766
Montenegrin	462
Czech	421
Ukrainian	399
English	345
Slovak	294
Polish	267
Romanian	251
Turkish	226
Chinese	216
French	206
Bulgarian	159
Arabic	130
Spanish	129
Croatian-Serbian	126
Dutch	74
Vlach (Aromanian)	45
Ruthene	42
Greek	40
Swedish	34
Danish	20
Other (other, unknown)	53,904
TOTAL	1,964,036

Slovenščina na robovih slovenskega etničnega ozemlja

Robovi slovenskega etničnega ozemlja segajo preko današnjih meja Republike Slovenije. Slovensko govoreče prebivalstvo živi v vseh štirih sosednjih državah: v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem. Med državami so pomembne razlike glede na položaj, status in število govorcev slovenščine.

Slovenci v Italiji

Slovenci v Italiji živijo v Goriški, Tržaški in Videmski pokrajini (v slednjo spadajo Kanalska dolina, Beneška Slovenija in Rezija). Ta zemljepisno-upravna razvrščenost slovensko govorečega prebivalstva po posameznih pokrajinah je bila ključna tudi pri razvijanju jezikovne politike po drugi svetovni vojni. Kljub visokemu deležu slovensko govorečega prebivalstva na začetku prejšnjega stoletja – Trst je takrat imel več slovensko govorečih kot Ljubljana – je bila prisotnost Slovencev v Italiji na **Tržaškem** in **Goriškem** priznana šele z Rapalsko pogodbo (1920). Slovincem na Goriškem so bile nekatere narodnostne pravice priznane s Pariško mirovno pogodbo (1947), Slovincem na Tržaškem pa z Londonskim sporazumom (1947) in s Posebnim statutom k Londonskemu sporazumu (1954). Šole s slovenskim učnim jezikom, ki sta jih uzakonila parlamentarna zakona iz leta 1961 oz. 1973, delujejo po načelih in pravilih, ki veljajo za italijanske državne šole. Slovenci na Tržaškem in Goriškem imajo na voljo nekaj slovenskih vrtcev, osnovnih in nižjih ter višjih srednjih šol, živo pa je tudi slovensko politično, kulturno, medijsko in raziskovalno življenje, čeprav je vedno znova podvrženo različnim političnim pritiskom.

Slovene on the margins of Slovene ethnic territory

Slovene ethnic territory extends beyond the borders of today's Republic of Slovenia. Slovene speaking communities can be found in all four neighbouring countries: Italy, Austria, Hungary and Croatia. There are important differences between these countries with regard to the position, status and number of Slovene speakers.

Slovenes in Italy

Slovenes in Italy live in the provinces of Gorizia, Trieste and Udine (the latter includes the Canale Valley, Venetian Slovenia and Resia). This geographical and administrative dispersion of the Slovene speaking population was a key factor in the development of language policy after World War Two. In spite of the large proportion of Slovene speakers at the start of the 20th century (Trieste at that time had more Slovene speakers than Ljubljana), the presence of Slovenes in Italy in the provinces of **Trieste** and **Gorizia** was recognised only by the Treaty of Rapallo in 1920. Slovenes in the province of Gorizia had certain national minority rights recognised by the Paris Peace Agreement of 1947 and those in the province of Trieste by the London Memorandum of the same year and the special statute annexed to that memorandum in 1954. Schools with Slovene as the language of instruction, which were enshrined in legislation in 1961 and 1973, function in accordance with the rules and principles applying to all Italian state schools. Slovenes in the provinces of Trieste and Gorizia have available to them a number of Slovene

Položaj Slovencev v Videmski pokrajini je še bolj zapleten. Njihova prisotnost na tem ozemlju je bila formalno priznana šele z Zakonom št. 482 o zaščiti jezikovnih manjšin (2000) in z Zakonom št. 38 o zaščiti slovenske manjšine v deželi Furlaniji - Julijski krajini (2001). Slovenski jezik je bil dolga desetletja prepuščen zgolj požrtvovalnemu delu posameznikov, v veliki meri tudi Cerkvi. Danes je v vsej Videmski pokrajini le ena dvojezična slovensko-italijanska izobraževalna ustanova, in sicer v Špetru Slovenov/San Pietro al Natisone. Deluje od leta 1984 (najprej kot zasebni vrtec, status državne šole je dobila s sprejemom Zakona št. 38 leta 2001). Obsega predšolsko vzgojo ter prvih pet razredov osnovnošolske vzgoje in izobraževanja, z letom 2007 pa tam začenja dvojezični pouk tudi na srednji stopnji. Sicer v Videmski pokrajini potekajo le različni izbirni tečajji slovenskega jezika.

language nursery and primary schools, as well as lower and higher secondary schools; there is also a vibrant Slovene political life, cultural life and media, as well as research activities, all of which are subject to frequent and varying political pressures.

The position of Slovenes in the province of Udine is more complex. Their presence in this area was formally acknowledged only by Law No. 482 on the Protection of Language Minorities (2000) and Law No. 38 on the Protection of the Slovene Minority in the Friuli-Venezia Giulia Region (2001). For decades the Slovene language depended primarily on the efforts of individuals and to a large extent the Church. Today there is only one bilingual Slovene-Italian institution in the whole province: in San Pietro al Natisone (Špeter Slovenov in Slovene). This was founded in 1984, first as a private nursery school, obtaining the status of a state school with the passage of Law No. 38 in 2001. It covers pre-school education and the first five years of primary education. Since 2007, bilingual education has also been available at secondary level. Otherwise in the province of Udine there are only various optional Slovene language courses.

Moreno: Domača modruost (Dom, 31. 7. 2006, str. 16). Za življenje slovenske besede v Videmski pokrajini skrbita tudi krajevna časopisa *Dom* in *Novi Matajur*, kjer so besedila zapisana v slovenskem in italijanskem knjižnem jeziku ter v slovenskem govoru Beneških Slovencev.
Moreno: Domača modruost (Dom, 31. 7. 2006, p. 16). The survival of the Slovene language in the province of Udine is supported by the regional papers *Dom* and *Novi Matajur*, which contain texts in standard Slovene and Italian, as well as the Slovene dialect spoken by Venetian Slovenes.

Slovenci v Avstriji

Slovenci v Avstriji živijo na strnjem območju ob slovensko-avstrijski meji, in sicer na Koroškem in Štajerskem.

Jezikovni položaj Slovencev na avstrijskem Koroškem formalno ureja 7. člen Avstrijske državne pogodbe (1955), vendar so njihova prizadevanja za izvajanje njenih določb kljub političnemu udejstvovanju, številnim kakovostnim kulturnim prireditvam, medijem, gospodarski organiziranosti in delovanju skupnosti na področju dvojezičnega šolstva pogosto neuspešna. Tako npr. Zakon o narodnih skupinah (1976) opredeljuje le 14 občin na območju sodnih okrajev Železna Kapla/Einsenkappel, Pliberk/Bleiburg in Borovlje/Ferlach, v katerih je dovoljeno dvojezično poslovanje sodišč in občinskih uradov.

Na avstrijskem Koroškem se vedno znova odpira vprašanje območja dvojezičnih topografskih oznak in krajevnih napisov; leta 1972 sprejeti Zakon o krajevnih napisih je deležen novih in novih zoževalnih razlag. Podobni pretresi zadevajo urejanje dvojezičnega šolstva. Leta 1945 je ureditev t. i. utrakvističnega šolstva na južnem Koroškem zajela 107 dvojezičnih šol, tj. celotno ozemlje, na katerem so živeli koroški Slovenci. Po tej uredbi so se vsi učenci na navedenem območju učili obeh jezikov. Leta 1958 (takoj po podpisu Avstrijske državne pogodbe) je koroški deželni glavar odpravil odredbo o obveznem dvojezičnem šolanju in zaradi izrazito protislovenskega vzdušja so starši od dvojezičnega pouka odjavili kar 83 % učencev. Zvezni zakon o koroškem manjšinskem šolstvu (1959) je dokončno odpravil obvezni dvojezični pouk in uvedel izrecno prijavljanje k dvojezičnemu pouku ob vstopu v šolo.

Slovenes in Austria

Slovenes in Austria live in a narrow area along the Slovene-Austrian border in Carinthia and Styria.

The language status of Slovenes in Austrian Carinthia is formally defined by Article 7 of the Austrian State Treaty of 1955, although their efforts to implement its provisions – in spite of political and media activity, numerous high-quality cultural events, economic organisation and community action in the area of bilingual schooling – have often been unsuccessful. Thus, for example, the Ethnic Groups Act of 1976 applies to only 14 municipalities in the Einsenkappel (Železna Kapla in Slovene), Bleiburg (Pliberk) and Ferlach (Borovlje) districts, in which there is permitted the bilingual functioning of courts and municipal offices.

The issue of where bilingual topographic and place-name signs should be used in Austrian Carinthia has been unresolved for many years; the Law on Place-Name Signs passed in 1972 has been subject to frequent and ever narrower reinterpretation. Similar difficulties have plagued the organisation of bilingual education. In 1945 the two-track system in southern Carinthia, i.e. across the whole area in which Carinthian Slovenes resided, comprised 107 bilingual schools; in this area all pupils thus learnt both languages. In 1958, shortly after the signing of the Austrian State Treaty, the Governor of Carinthia annulled the decree on bilingual education and due to the prevalence of marked anti-Slovene sentiments 83% of pupils were removed by their parents from bilingual classes. The Federal Law 'Minority School Act for Carinthia' of 1959 finally did away with compulsory bilingual

The diner from Slovenia uses the loanword *štrudelj* that is common in everyday speech; the Carinthian Slovene waiter uses the formal or standard language term for *štrudelj*, which is *zavitek*.

Danes dvojezičnost na avstrijskem Koroškem ni več le program za manjšino. Mnogi starši prepoznajo v dvojezičnem pouku posebno priložnost za razvijanje jezikovnih znanj, potrebnih za življenje v sodobni družbi. Vpis v dvojezične izobraževalne ustanove – državne in zasebne, od vrtcev do srednjih šol – v zadnjih letih narašča.

education and introduced optional registration for bilingual classes upon entry to school. Today, bilingualism in Austrian Carinthia is of interest not only to the Slovene minority: many parents realise that bilingual education represents an opportunity for their children to develop the kind of language skills necessary for life in modern society. As a result, enrolment in bilingual educational institutions – both state and private, from pre-school to secondary level – has grown in recent years.

Na avstrijskem Štajerskem živijo Slovenci v vaseh okoli Radgone/Bad Radkensburg in v vaseh ob slovensko-avstrijski meji (Lučane/Leutschach, Ivnik/Eibiswald idr.). Dvojezični prebivalci v medsebojnem sporazumevanju v slovenščini uporabljajo govore prekmurskih in štajerskih narečij, knjižno različico pa predvsem zaradi dolgoletne odsotnosti vsakršnega izobraževanja v slovenščini znajo in uporabljajo le redki.

Edini predpis, ki omenja Slovence na avstrijskem Štajerskem, je 7. člen Avstrijske državne pogodbe (1955). Njihove pravice so načelno zajete tudi v drugih določilih o t. i. narodnostnih skupnostih, vendar štajerski Slovenci v njih niso posebej omenjeni, zato slovenščine v javnosti skorajda ni. Šele leta 1995 so bile na pobudo društva Člen 7 na večini obmejnih in glavnih šol opravljene prve raziskave o zanimanju otrok za pouk slovenščine kot izbirnega predmeta, tako da je v zadnjem desetletju v popoldanskem času v treh okrajih kot obvezni izbirni predmet po dve uri tedensko organiziran tudi pouk slovenščine. Slovenščina ima tu status tujega jezika oz. jezika soseda in večina otrok se je začne učiti od začetka.

Slovenci na Madžarskem

Slovenci na Madžarskem živijo v Porabju, na majhnem trikotnem ozemlju ob avstrijsko-slovensko-madžarski meji. S Trianonsko mirovno pogodbo (1920) med Jugoslavijo in Madžarsko je bilo Prekmurje priključeno k Jugoslaviji, Porabje pa je ostalo v okviru madžarske države.

Za poveljno obdobje na Madžarskem je bilo značilno neuresničevanje oz. omejevanje spoštovanja pravic narodnih manjšin zgolj na

In Austrian Styria, Slovenes live in the villages around Radkensburg (Radgona) and along the border (Leutschach/Lučane, Eibiswald/Ivnik, etc.). The bilingual inhabitants speak among themselves the Prekmurje and Štajerska dialects, whereas the standard language, due to the lengthy absence of any kind of formal education in Slovene, is mastered and used only rarely.

The only regulation to mention Slovenes in this part of Austria is Article 7 of the State Treaty (1955). Their rights are in principle also covered by other provisions on national communities, but the Styrian Slovenes are never mentioned specifically and therefore the public use of Slovene is almost non-existent. Only in 1995, following an initiative from the organisation Člen 7 (Article 7), was a survey carried out in most of the main schools in border areas to assess interest among pupils in learning Slovene. Following this, over the last decade, in three districts, Slovene has been offered as a compulsory elective subject for two afternoon hours per week. Slovene has the status here of a foreign or neighbouring language and most children start to learn it from scratch.

Slovenes in Hungary

Hungarian Slovenes live in Porabje, on a small triangle of territory where the Austrian, Hungarian and Slovene borders meet. The Treaty of Trianon in 1920 joined the region of Prekmurje to Yugoslavia, while Porabje remained a part of Hungary.

The post-war period in Hungary was characterised by non-realisation or limitation of respect for national minority rights to the formal and folklore level, although

formalno in folklorno raven, saj je ustava iz leta 1949 pravice do rabe maternega jezika, šol v maternem jeziku in ohranitev ter negovanje lastne kulture zgolj dopuščala. Položaj se je nekoliko izboljšal z ustavnimi spremembami leta 1972 in leta 1989, z ratifikacijo Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenski manjšini na Madžarskem in madžarski narodnostni skupnosti v Sloveniji (1994) ter s sprejetjem Zakona o pravicah narodnih in etničnih manjšin (1993), ko je bila tudi normativno zagotovljena raba slovenščine kot maternega jezika v javnosti.

Slovenščina se v Porabju od sredine 60. let poučuje zgolj kot učni predmet. Tako je npr. leta 2003 v Porabju delovalo pet vrtcev, v katerih je bila v dnevno časovno omejenem deležu prisotna tudi slovenščina, tri osnovne šole s slovenščino kot učnim predmetom in dve srednji šoli, kjer se je slovenščina poučevala kot izbirni učni predmet. Od leta 2006 se na osnovni šoli na Gornjem Seniku/Felsőszölnök poskusno izvaja tudi dvojezični pouk.

Dolgoletni pritiski in bivanje v okviru madžarske države, odrezanost od Slovenije, slab gospodarski položaj, pomanjkanje lastnega izobraženstva, zapostavljanje slovenščine v šolstvu in posledično nizek status slovenščine so pustili svoj pečat; raba slovenščine se je vse bolj umikala tako iz javnega kot tudi iz zasebnega sporazumevanja, zlasti med mladimi. Njeno javno rabo se danes trudijo ohranjati v nekaj društvih (pevski zbori ipd.), v tedniku *Porabje* (z velikim deležem narečnih besedil) in radijskih oddajah.

Slovenci na Hrvaškem

Del slovenske skupnosti na Hrvaškem, ki ji s strani hrvaške države niso priznane posebne

the constitution of 1949 does acknowledge people's right to use their mother tongue, to receive schooling in that language, and to preserve and promote their own culture. The situation improved somewhat with the constitutional changes of 1972 and 1989, as well as with the ratification of an agreement guaranteeing the special rights of the Slovene minority in Hungary and the Hungarian national community in Slovenia (1994) and with the passage of the Law on National and Ethnic Minorities (1993).

Since the mid-1960s, Slovene has only been taught in Porabje as a subject. Thus in 2003 the region contained five nursery schools offering a limited amount of Slovene language contact, three primary schools in which Slovene is a compulsory subject and two secondary schools with Slovene as an optional subject. Since 2006 a trial of bilingual education has been taking place at the primary school in Felsőszölnök/Gornji Senik.

Years of pressure and living in a Hungarian state, isolation from Slovenia, a poor economic position, the lack of an educated class, the neglect of Slovene in education and the resultant low status of the language have all left their mark: the use of Slovene has retreated increasingly from both the public and private domains, especially among the young. Efforts are being made to maintain its public use within the framework of certain societies (such as choirs), in the weekly publication *Porabje* (which has a high content of dialect words) and through radio broadcasts.

Slovenes in Croatia

Part of the Slovene community in Croatia, which has not been granted any collective minority

kolektivne manjšinske pravice, živi ob meji s Slovenijo: v severni Istri, zaledju Reke, Gorskem kotarju, Med(ži)murju ter Obkolpju in Obsotelju.

Slovenščina po svetu

Slovenci so od nekdaj odhajali v svet; najprej posamično, kot misijonarji, uradniki, vojaki idr., pozneje pa v večjih skupinah, predvsem zaradi gospodarskih in političnih razlogov. Danes je največ slovensko govorečih v Švici in v državah Evropske unije, zlasti v Nemčiji in na Švedskem. Večje in deloma organizirane izseljenske skupnosti so tudi na drugih celinah, predvsem v Kanadi, ZDA, Argentini in Avstraliji. Po osamosvojitvi Slovenije (1991) so se v številna društva povezali tudi Slovenci na območju nekdanjih jugoslovanskih republik, ki so se naseljevali v večjih industrijskih, turističnih in drugih središčih vse od začetka industrijske dobe.

Slovenci, ki živijo po svetu, so se prilagodili novemu okolju in načinu življenja. Jezik, navade in običaje deloma ohranjajo v družini,

rights by the state, lives along the border with Slovenia: in northern Istria, the hinterland of Rijeka, Gorski kotar, Med(ži)murje, and along the Kolpa and Sotla rivers.

Slovene around the world

Slovenes have a long migratory tradition: firstly on an individual basis, as missionaries, officials, soldiers and so on, and later in larger numbers, mainly for economic and political reasons. Today, there are many Slovene speakers in Switzerland and the EU countries, especially Germany and Sweden, while larger and more organised emigrant communities can also be found on other continents, particularly in Canada, the United States, Argentina and Australia. Since Slovenia gained its independence in 1991 Slovene societies have been set up in the area of the former Yugoslav republics, where they have lived in large industrial, tourist and other centres since the start of the industrial era.

Slovenes around the world have adapted to their new environment and way of life. Their language, customs and habits are partly preserved within the family, but above all in various societies, organisations and church communities where, supported by the Republic of Slovenia, they organise Slovene language teaching, the staging of

predvsem pa v društvih, organizacijah in cerkvenih skupnostih, kjer tudi s podporo Republike Slovenije skrbijo za pouk slovenskega jezika, prirejajo kulturne prireditve, izdajajo knjige in publikacije ter tiskana glasila v slovenščini, imajo radijske oddaje in pripravljajo predstavitvene strani na svetovnem spletu.

K stikom s Slovenci v zamejstvu in po svetu ter k pomoči pri ohranjanju slovenščine je zavezana tudi slovenska država (Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, 2006). Slovencem v zamejstvu in po svetu sta namenjeni redni tedenski oddaji na prvem programu Radia Slovenija, slovenska država podpira izdajanje publikacij v slovenščini, sofinancira tečaje in poletne šole v Sloveniji, učiteljem v zamejstvu in izseljenstvu pomaga z dodatnim usposabljanjem na različnih strokovnih seminarjih ter z oskrbo z učbeniki oz. s pomočjo pri pripravi ustreznih strokovnih pripomočkov, razvijajo se spletno dostopni jezikovni tečaji, npr. *Slovenščina na daljavo*, itd. Na nekaterih osnovnih šolah po Evropi je organiziran dopolnilni pouk slovenščine, na t. i. evropskih šolah je slovenščina lahko tudi učni jezik, v Ameriki in Avstraliji pa poteka pouk slovenščine in drugih predmetov v slovenščini in okviru sobotnih šol. Slovenščina se poučuje na več kot 50 univerzah po svetu, za kar pod okriljem Univerze v Ljubljani skrbi Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. Za pridobivanje sporazumevalne zmožnosti v slovenščini so zagotovljene različne oblike jezikovnega pouka z najsodobnejšimi učbeniki, priročniki in drugimi učnimi sredstvi, hkrati pa se s prebiranjem knjig, sodobnega časopisja in spletnih strani učeči se seznanjajo s slovensko zgodovino in sodobno slovensko kulturo.

cultural events, the printing of books and other publications, as well as newspapers in Slovene, radio broadcasts and the preparation of presentational websites.

The Slovene state is obliged by law to maintain contact with Slovenes in neighbouring countries and around the world and to help them preserve their language (The Relations between the Republic of Slovenia and Slovenes Abroad Act, 2006). There are regular programmes for Slovenes outside the country on Radio Slovenia 1; the Slovene state provides financial support for publications in Slovene, language courses and summer schools, and teachers in neighbouring countries; it also helps members of emigrant communities gain further training at various professional seminars, supplies textbooks or helps prepare suitable teaching and learning aids, supports the development of online language courses such as *Distance Learning of Slovene* and so on. At certain primary schools across Europe supplementary Slovene classes are organised; at "European schools" Slovene can also be a language of instruction; and in America and Australia Slovene and other subjects are taught at "Saturday schools".

Slovene is taught at more than 50 universities around the world, under the auspices of the University of Ljubljana's Centre for Slovene as a Second/Foreign Language. For the learning of communicative skills in Slovene various forms of language tuition are available, supported by the most up-to-date textbooks, handbooks and other teaching materials, while by reading books, modern newspapers and websites learners can become familiar with both Slovene history and contemporary

SLOVNICA SLOVENŠČINE SLOVENE GRAMMAR

Glasovi in črke

Buge waz primi, gralva Venus! (Bog vas sprejmi, kraljica Venus!) – Pozdrav vojvode Bernharda II. Spanheimskega (1227)

Sodobni slovenski knjižni jezik ima 29 fonemov, to je **glasov**, ki razločujejo pomen. 25 fonemov ima svojo črko (gl. str. 36), štiri fonemi pa svoje črke nimajo: z isto črko se zapisujeta široki /e/ (*jezik*) in ozki /e/ (*smeh*), široki /o/ (*gora*) in ozki /o/ (*sonce*), ostaneta pa še fonem, ki ga imajo le prevzete besede (*džungla*) in se piše z dvema črkama (*dž*), ter polglasnik /ə/. Polglasnik zapisujemo s črko *e* (*pisec* = [pisɛç]) ali pa ga niti ne zapišemo, čeprav ga izgovorimo (*srce* = [sɛrce]). V današnji različici pozdrava, s katerim je koroški vojvoda pozdravil v Venero oblečenega znamenitega viteškega pesnika Ulricha Lichtensteinskega ob njegovem prihodu na Koroško in iz katerega je očitno, da je v srednjeveški dvorni kulturi določeno vlogo imela tudi slovenščina, je tako uporabljenih 18 fonemov.

Mesto naglasa je v slovenščini na različnih zlogih, zato zanj obstaja veliko pravil in veliko izjem, vedno pa drži naslednje: naučimo se ga hkrati z besedo. Mesto naglasa je po različnih narečjih različno, zato se morajo knjižnega naglaševanja naučiti tako rojeni govorci slovenščine kot tisti, ki jim slovenščina ni materni jezik.

Sounds and letters

God be with you, Queen Venus! – Greeting from Duke Bernhard II von Spanheim (1227)

Modern standard Slovene has 29 phonemes or sounds that differentiate meaning. While 25 phonemes have their own letter (see p. 36), four phonemes have no letter of their own: the open /e/ (*jezik*) and close /e/ (*smeh*) share the letter *e*, the next two phonemes that share a letter are open /o/ (*gora*) and close /o/ (*sonce*). That leaves the phoneme, which is found only in loanwords (*džungla*) and is written with two letters (*dž*), and the Schwa or mid-central vowel /ə/, which is either written with the letter *e* (*pisec* = [pisɛç]) or not at all, although it is pronounced (*srce* = [sɛrce]). In today's version of the salutation with which the Duke of Carinthia greeted the celebrated knightly poet Ulrich von Lichtenstein upon his arrival in Carinthia dressed as Venus, and from which it is clear that Slovene had a defined role in medieval courtly life, there are 18 phonemes.

The **stress** in Slovene words falls on different syllables and thus there are a great many rules and exceptions, but it always holds that we learn the stress when we learn the word. The stress position differs among dialects, so that stress in the standard language has to

"God be with you, Queen Venus!" (greeting from Duke Bernhard II von Spanheim to knightly poet Ulrich von Lichtenstein upon his arrival in Carinthia in 1227, dressed as Venus).

Nenaglašeni samoglasniki so samo kratki, naglašeni pa so lahko dolgi ali kratki. Znamenja za naglaševanje pišemo le izjemoma, da preprečimo pomensko dvoumnost, so pa tri:

- ostrivec (´), ki označuje dolžino, pri *e/o* pa tudi ožino (*máma, písmo, dopúst; sónce, sméh*),
- krativec (˘), ki označuje kračino, pri *e/o* pa tudi širino (*imeti ràd, ptič, krùh; ponòs, poglèd*),
- strešica (ˆ), ki označuje dolžino in širino pri *e/o* (*gôra, jêzik*).

Tudi naglaševanje je podvrženo razvojnim spremembam. Naslednji navedek kaže mesto naglasa, kot ga jezikoslovci domnevajo za slovenske besede iz 10. stoletja (velike tiskane črke) in kot ga imajo iste besede v današnji knjižni slovenščini (naglasna znamenja):

pred bosIma osIma vzAcomu zuoImi vztI i zuoIm glagOlom izbovuEdati – II. Brižinski spomenik (972–1039)

pred bôžjimi očmí vsákemu s svôjimi ústi in s svôjo besédo izpovédati – II. Brižinski spomenik, "prevod" v sodobno slovenščino

be learnt by native speakers, just as it has by non-native learners. Unstressed vowels are always short, while stressed vowels can be long or short. The stress marks or accents, of which there are three, are used only rarely in writing, to avoid ambiguity:

- acute (´), which marks length and with *e/o* also closeness (*máma, písmo, dopúst; sónce, sméh*),
- grave (˘), which marks a short vowel and with *e/o* also openness (*imeti ràd, ptič, krùh; ponòs, poglèd*),
- circumflex (ˆ), which marks length and openness with *e/o* (*gôra, jêzik*).

Stress is also subject to developmental change. The following quotation shows the stress positions that linguists estimate applied to Slovene words in the 10th century (Capitals) and as they are in the modern standard language (accented):

pred bosIma osIma vzAcomu zuoImi vztI i zuoIm glagOlom izbovuEdati – 2nd Freising Fragment, 972–1039

pred bôžjimi očmí vsákemu s svôjimi ústi in s svôjo besédo izpovédati (before God's eyes each one with his mouth and his words to declare) – 2nd Freising Fragment, "translated" into contemporary Slovene

One special feature of Slovene is tonemic stress, which can be found in about two-thirds of Slovene dialects, while in the standard language it is a non-obligatory possibility.

V številnih slovenskih narečjih ima tonemski naglas vlogo pomenskega razločevanja besed, zato npr. *mačka* lahko pomeni eno samico ali pa dva samca.

"Cat or cat, that is the question." (in a number of Slovene dialects tonemic stress distinguishes between possible meanings, so that, for example, *mačka* can mean a female cat or two males).

Posebnost slovenščine je tonemsko naglaševanje. Poznata ga približno dve tretjini slovenskih narečij (posebej osrednja), v knjižnem jeziku pa je neobvezna možnost. Tisti, ki govorijo tonemsko, prvi zlog v besedi *mačka* v naslednjem zgledu izgovorijo različno – prvič z višjim tonom, drugič pa z nižjim: *Mlada māčka je srečala starega māčka pri vrtni ograji.*

Kadar ta Slouenski Iefig le poufod glih inu veni vishi ne gouori, drigazhi gouore sdoftimi beffedami Crainci, drigazhi Coroshci, drigazhi Shtaierij inu Dolenci tar Befiaki, drigazhi Krashouci inu Iftriani, drigazhi Crouati. – Primož Trubar: Ta evangeli svetiga Matevsha (1555)

Pisava Trubarjevega navedka se imenuje bohoričica (po avtorju prve slovenske slovnice Adamu Bohoriču). Gre za slovensko priredbo nemške pisave, ki so jo v 16. stoletju uvedli protestantski pisci in se je obdržala vse do leta 1845, ko jo je zamenjala gajica, v kateri se slovenščina piše še danes. Najbolj očitna razlika med bohoričico in gajico je zamenjava dvočrkij *zh, sh, lh* s črkami *č, ž, š*. Z izjemo prvih dveh slovenskih knjig (*Abecednik* in *Katekizem*, 1550 – oba sta bila natisnjena v gotici) in nekaj rokopisov je bila pisava slovenskega knjižnega jezika torej vedno latinična. Sodobna slovenska abeceda ima naslednjih 25 črk:

a	b	c	č	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	r	s	š	t	u	v	z	ž
A	B	C	Č	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	Š	T	U	V	Z	Ž

Those who speak tonemically would pronounce the first syllable in the word *mačka* differently – first with a higher tone, secondly with a lower tone: *Mlada māčka je srečala starega māčka pri vrtni ograji.* (*The young cat met the old cat next to the garden fence.*)

Kadar ta Slouenski Iefig le poufod glih inu veni vishi ne gouori, drigazhi gouore sdoftimi beffedami Crainci, drigazhi Coroshci, drigazhi Shtaierij inu Dolenci tar Befiaki, drigazhi Krashouci inu Iftriani, drigazhi Crouati. – Primož Trubar: Gospel According to St Matthew (1555)

The script used for the Trubar quote above is known in Slovene as the bohoričica script after the author of the first Slovene grammar Adam Bohorič. It is an adaptation of the German script introduced by 16th century Protestant writers that was retained until 1845, when it was replaced by the gajica script (named after the Croatian linguist Ljudevit Gaj), in which Slovene is still written today. The most obvious difference between the two is the replacement of the letter pairs *zh, sh, lh* by the accented letters *č, ž, š*. With the exception of the first two Slovene books (*Abecednik* and *Katekizem*, 1550 – both printed in Gothic script) and some manuscripts, the standard Slovene language has always been written in Latin script. The modern Slovene alphabet has 25 letters:

Oblike

prijatelj -a m (â)

1. *kdor je s kom v iskrenem, zaupnem odnosu, temelječem na sorodnosti mišljenja, čustvovanja*: biti komu prijatelj; imeti prijatelje; dober, velik, zaupen prijatelj; prijatelj mojega sina; prijatelj iz otroških let /.../

Slovar slovenskega knjižnega jezika (1970-1991)

Slovenščina je zelo pregiben jezik. Samostalniki ločijo tri slovnične **spole** (moški, ženski, srednji), imajo šest **sklonov** (imenovalnik, rodilnik, dajalnik, tožilnik, mestnih, orodnik) in večinoma tri **števila** (ednina, dvojina, množina). Po spolu in končnici rodilnika ednine jih uvrščamo v **sklanjatve**, zato zapis rodilnika *prijatelj -a* v navedku iz *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* ni naključje. Samostalnik *prijatelj* je moškega spola (v slovarju je zato oznaka *m*) in se sklanja po 1. moški sklanjatvi (poleg te pa so moške sklanjatve še tri).

Morphology

prijatelj -a m (â)

1. *kdor je s kom v iskrenem, zaupnem odnosu, temelječem na sorodnosti mišljenja, čustvovanja*: biti komu prijatelj; imeti prijatelje; dober, velik, zaupen prijatelj; prijatelj mojega sina; prijatelj iz otroških let /.../

Dictionary of the Standard Slovene Language (1970-1991)

Slovene is a highly inflected language. Nouns are divided into three grammatical **genders** (masculine, feminine, neutral), have six **cases** (nominative, genitive, dative, accusative, locative, instrumental) and usually three **numbers** (singular, dual, plural). In terms of gender and the genitive singular ending they are ranged in **declensions**, so the giving of the genitive *prijatelj -a* in the citation from the *Dictionary of the Standard Slovene Language* is not incidental. The noun *prijatelj* (*friend*) is masculine gender (it is thus marked by *m* in the dictionary) and declines according to the first masculine declension (there are

"We (two) are friends!" / "We are friends!" (Slovene has dual as well as singular and plural).

	Ednina/Singular	Dvojina/Dual	Množina/Plural
Imenovalnik/Nominative	prijatelj-ø	prijatelj-a	prijatelj-i
Rodilnik/Genitive	prijatelj-a	prijatelj-ev	prijatelj-ev
Dajalnik/Dative	prijatelj-u	prijatelj-ema	prijatelj-em
Tožilnik/Accusative	prijatelj-a	prijatelj-a	prijatelj-e
Mestnik/Locative	prijatelj-u	prijatelj-ih	prijatelj-ih
Orodnik/Instrumental	prijatelj-em	prijatelj-ema	prijatelj-i

Tudi ženski in srednji spol imata po štiri sklanjatve. Zgled za 1. žensko sklanjatev je npr. samostalnik *mama*, za 1. srednjo sklanjatev pa samostalnik *mesto*. Pri vseh spolih se največ besed uvršča v 1. sklanjatev.

Poleg samostalnika se v slovenščini pregibajo tudi samostalniški zaimki (*jaz, mene ...*) in posamostaljene pridevniške besede (*prvi, prvega ...*). Te tri skupine skupaj imenujemo **samostalniška beseda**. S tem pa skupin besed oz. **besednih vrst**, ki se pregibajo, še ni konec. Med pregibne besedne vrste sodita še **pridevniška beseda** in **glagol**. V spodnjem zapisu iz prevedenega predgovora matematika Jurija Vege je vsaka od teh besednih vrst ponazorjena z ustrežno barvo:

Pohvala, s katero ste sprejeli prvo izdajo mojih logaritemskih tabel predvsem v tujini, je bila za mene laskava in polna časti, kar me je vzpodbudilo in obvezalo, da v tej zadevi napravim nekaj kolikor mogoče popolnega. –Baron Jurij Vega: *Logaritemsko-trigonometrijski priročnik, prevod predgovora iz latinščine (1793)*

Slovenska slovnica v celoti pozna devet besednih vrst – poleg že navedenih treh še

three other masculine declension patterns in addition to this).

The feminine and neutral genders also have four declension patterns each. An example for the first feminine declension is *mama (mum)* and for the first neutral declension the noun *mesto (place/town)*. In all three genders most words belong to the first declension.

In addition to nouns, personal pronouns (*jaz, mene...*) and substantivised adjectival words (*prvi, prvega...*) also decline; these three groups are referred to as **nominal words**. But the list of **word classes** or parts of speech that decline does not end here: inflective word classes also include **adjectival words** and **verbs**. In the below quotation from the translated foreword of mathematician Jurij Vega each of these word classes is shown in the relevant colour:

The praise with which the first edition of my logarithmic tables was received, especially abroad, was for me very gratifying and full of honour, encouraging and binding me in this regard to produce something as perfect as possible. – Baron Jurij Vega: *Logarithmic-Trigonometric Handbook, translation of foreword from the latin, (1793)*

šest nepregibnih: prislov, predlog, veznik, členek, medmet in povedkovnik. Besedne vrste imajo še druge lastnosti, glagol npr. to, da ima v besedilu različne oblike za čas (*ste sprejeli : sprejmemo : bomo sprejeli*), naklon (*ste sprejeli : sprejmite : bi sprejeli*) in način (*ste sprejeli : je bilo sprejeto/se je sprejelo*).

Besede

Kot govorci drugih jezikov imajo tudi govorci slovenščine dva vira za poimenovanje novega: lastni jezik in tuji jezik. V okviru prvega je najpomembnejša tvorba novih besed po besedotvornih pravilih.

Tako pa bom imela večno lunotožje in se bom v sanjah vračala k tej peščeni uri. – Miha Remec: *Iksia ali slovo od živostrojnega človeka (2001, žanr: znanstvena fantastika)*

There are nine word classes in Slovene grammar; in addition to the three already cited, there are six that do not decline: adverbs, prepositions, conjunctions, particles, predicatives and interjections. Word classes have other properties: the verb, for example, has different forms in any text indicating tense (*ste sprejeli : sprejmemo : bomo sprejeli*), mood (*ste sprejeli : sprejmite : bi sprejeli*) and voice (*te sprejeli : je bilo sprejeto/se je sprejelo*).

Words

Like other languages, there are two options available to Slovene when naming something new: the native language and a foreign language. In the first instance, the most important is the formation of new words in line with word-formational rules.

Thus I shall have perpetual moonsickness and in my dreams return to this hourglass. – Miha Remec: *Iksia or Farewell from the Vivi-Mechanical Man (2001, genre: science fiction)*.

The word *lunotožje (moonsickness)* does not exist outside Remec's novel: it is a neologism. The author **formed the word** out of *tožiti se (to complain of/be sick from)* and *luna (moon)*. *Lunotožje* is thus a compound, following the same pattern as *domotožje (homesickness)*,

"Moon ... moonsickness!" (word formation through inspiration).

Beseda *lunotožje* zunaj Remčevega romana ne obstaja. Je neologizem. Avtor je **besedo tvoril** iz *tožiti se* in *luna*. *Lunotožje* je torej zloženska, narejena po enakem vzorcu kot *domotožje*, ki je ustaljena slovenska beseda. Bolj pogosto kot z zlaganjem pa v slovenščini nove besede nastajajo z izpeljevanjem. Iz korena *sanj-* so s priponskimi obrazili izpeljane npr. besede *sanjač*, *sanjanje*, *sanjariti*, *sanjav*, *sanjavec*, *sanjski* in *sanjskost*. Poleg tega pozna slovenščina še sestavljanje, ki je zlasti pogosto pri glagolu (*dosanjati*, *presanjati*, *izsanjati*), in še nekatere druge jezikovnosistemsko predvidljive postopke tvorjenja besed, pa tudi nekatere jezikovnosistemsko nepredvidljive postopke, npr. tvorjenje sklopov (*nebodigatreba*), kratic (*NUK* < *Narodna in univerzitetna knjižnica*) in prekrivank (*Mladinamit* < *Mladina* + *dinamit*).

Protipol dialektike, "metafizika", je pri tem /.../ veliko bolj "dialektičen" od same dialektike. – Slavoj Žižek: *Zgodovina in nezavedno* (1982)

Prevzete besede si slovenščina praviloma hitro prilagodi tako, da jih sklanja po slovensko, večinoma pa jih hitro posloveni tudi v izgovoru in zapisu, tako da imamo danes v knjižni slovenščini brez posebnosti besede kot *dialektika*, *metafizika*, *dinozaver*, *špageti*, *fagot*, *jahta*, *MP3*, *menedžer*, *klon*, *internet*, *globalizacija* itd. Iz prevzetih besed nastajajo s slovenskimi obrazili tudi nove tvorjenke: *dialektični*, *metafizikalnost* itd. Prevzete besede lahko živijo v slovenščini tudi le zunaj knjižne zvrsti – so torej zvrstno zaznamovane, npr. žargonsko (*dribling*), slengovsko (*bejba*), pogovorno (*flek*) ali narečno (*firšt*), in imajo

which is an established Slovene word. But rather than through compounding, new words in Slovene are more often formed through derivation: for example, from the root *sanj-* (*sanje* = *dream*) are derived through suffixation the words *sanjač*, *sanjanje*, *sanjariti*, *sanjav*, *sanjavec*, *sanjski* and *sanjskost*. Derivation through prefixation is also used, especially with verbs (*dosanjati*, *presanjati*, *izsanjati*), while there are other systemically predictable word formation procedures, as well as systemically unpredictable ones, such as juxtaposition (*nebodigatreba*), acronyms (*NUK* < *Narodna in univerzitetna knjižnica*) and portmanteau words or blends (*Mladinamit* < *Mladina* + *dinamit*).

The antipode of dialectics, "metaphysics", is here /.../ much more "dialectic" than dialectics itself. – Slavoj Žižek: *History and the Unconscious*, (1982)

Loanwords are as a rule quickly adapted in Slovene, so that they decline appropriately and the majority are rapidly 'Slovenicised' in terms of pronunciation and spelling. The regular standard language now thus contains words such as *dialektika*, *metafizika*, *dinozaver*, *špageti*, *fagot*, *jahta*, *MP3*, *menedžer*, *klon*, *internet* and *globalizacija*. And from such borrowed words new ones are formed using Slovene word-formational elements: *dialektični*, *metafizikalnost* etc. Of course, loanwords can also be found outside standard language varieties and are thus functionally marked – for instance as jargon (*dribling*), slang (*bejba*), colloquial (*flek*) or dialect (*firšt*) – and have neutral standard language synonyms (*preigravanje* = *dribbling*, *dekle* = *girl*, *madež* =

nevtalne knjižne sopomenke (*preigravanje*, *dekle*, *madež*, *knez*). Slovensko besedoslovje loči poleg zvrstne zaznamovanosti še časovno in ekspresivno zaznamovanost besed.

Za sodobne sporazumevalne potrebe je na besedni ravni posebno pomembno zapolnjevanje poimenovalnih praznin v znanosti (terminologija). Odprtost nabora tako zaznamovanih kot nezaznamovanih besed in tako neprevzetih kot prilagojenih prevzetih besed ohranja slovenščina poimenovalno živo in funkcionalno na vseh področjih.

Zveze besed

Besede se med seboj povezujejo v zveze besed in naprej v povedi. To povezovanje poteka na podlagi **skladenjskih vzorcev**. Skladenjski vzorec najmanjše možno oblike povedi ima obliko stavka.

Poročali smo, da si je priboril na pariški olimpijadi jugoslovenski Sokol br. Leon Štukelj svetovno prvenstvo v telovadbi. – Časnik *Jutro* kmalu po zmagi Leona Štuklja v mnogoboju in na drogu na olimpijskih igrah v Parizu (23. 7. 1924)

V slovenščini se besede na podlagi vloge, ki jo opravljajo v stavku, uvrščajo v besedne vrste (našteli smo jih zgoraj). Besedne vrste imajo v stavku lahko več vlog, vendar je za vsako primarna le ena: glagol ima v stavku vlogo povedka (*poročali smo, je priboril*), prislov ima vlogo prislovnega določila (*kmalu*) itd. Povedek in prislovno določilo sta stavčna člena, slovenska slovnica pa ima poleg njiju še dva samostojna stavčna člena: osebek

stain, *knez* = *prince*). In addition to functional markedness, Slovene words can also be marked in terms of time and expressiveness. A particularly important factor at word level with regard to contemporary communicative needs is filling nomenclative gaps in scientific and academic fields (i.e. terminology). An open selection strategy regarding both marked and unmarked words, as well as non-loanwords and adapted loanwords, helps keep the Slovene language both vibrant and functional in every field.

Word combinations

Words join together in word combinations and then into sentences on the basis of syntactical patterns. The **syntactical pattern** underlying the smallest possible sentence takes the form of a clause.

We can report that the Yugoslav 'Sokol' Leon Štukelj has won the world gymnastics championship at the Paris Olympics. – The newspaper *Jutro* shortly after the victory of Leon Štukelj in all-around gymnastics and the horizontal bar at the Paris Olympic Games (23rd July 1924)

In Slovene, words are assigned to word classes (enumerated above) on the basis of their role in the sentence. Word classes can have more than one role in a sentence, but each has only one primary role: the verb has the role of a predicate (*poročali smo, je priboril*), the adverb has the role of an adverbial (*kmalu*) and so on. The predicate and adverbial are sentence elements; Slovene

(jugoslovenski Sokol br. Leon Štukelj) in predmet (svetovno prvenstvo v telovadbi). Ker je tudi glagol pregiben, v slovenščini ni vedno nujna raba samostalniške besede kot osebka, saj ga izraža povedkova končnica: *poročali smo = MI smo poročali*.

Kot je bilo že v prejšnjem odstavku pri primerih razvidno, so stavčni členi lahko goli ali razviti. Besedno zvezo, ki ima v jedru samostalnik, največkrat razvijajo pridevniški prilastki (*pariška olimpijada, jugoslovenski sokol, svetovno prvenstvo*), lahko pa tudi samostalniški (časnik *Jutro*, prvenstvo v *telovadbi*). Tudi pridevnike in prislove razvijajo še druge besede: željan *slave, izredno srečen; zelo kmalu, bolje kot lani*; ob glagol pa se razvrščajo besede glede na njegovo vezljivost: *kdo + priboriti + komu + kaj > Štukelj si je priboril prvenstvo*.

A si ti tud' noter padu? – Peter, 4 leta, v filmu Ne joči, Peter (1964, režija: France Štiglic)

Iz filma Ne joči, Peter (režiser France Štiglic, 1964).
From the film Don't Cry Peter (directed by France Štiglic, 1964).

grammar has two other independent sentence elements: subject (*jugoslovenski Sokol br. Leon Štukelj*) and object (*svetovno prvenstvo v telovadbi*). As the verb also declines it is not always necessary to use a nominal word as subject, as it is expressed by the verb ending: *poročali smo = MI smo poročali*.

As can be seen in the above examples, sentence elements can be unmodified or modified. A word combination with a noun as its head word usually involves adjectival premodification (*pariška olimpijada, jugoslovenski sokol, svetovno prvenstvo*), but it can also involve nominal postmodification (časnik *Jutro*, prvenstvo v *telovadbi*). Other words can also develop adjectives and adverbs: *željan slave, izredno srečen; zelo kmalu, bolje kot lani*; and words accompany the verb on the basis of its valence: *kdo (who?) + priboriti + komu (to whom?) + kaj (what?) > Štukelj si je priboril prvenstvo*.

Did you fall in too? – Peter, 4 years old, in the 1964 film Don't Cry, Peter directed by France Štiglic

V primerjavi z nekaterimi drugimi (predvsem manj pregibnimi) jeziki imajo slovensko govoreči nekoliko več svobode pri **besednem redu**. A pravila vseeno so. Opazno je, če govorec pomeša zaporedje nenaglašenih besed ali naslonk (*a, si, ti ...*), podobno opazno oz. zaznamovano je tudi neupoštevanje običajnega zaporedja sestavin v besedni zvezi, npr. tega, da je pridevniški prilastek pred samostalniškim jedrom: *pariška olimpijada* in ne **olimpijada pariška*. Tretje pravilo slovenskega besednega reda je pravilo členitve po aktualnosti, tj. pravilo postopnega razvijanja vsebine po načelu od znanega k neznanemu: pri urejenem sporočanju (brez čustvenih preskokov ipd.) stojijo na začetku povedi besede oziroma stavčni členi, s katerimi se navezujemo na že omenjene podatke (gl. naprej podčrtano), novi, pomembni podatki pa pridejo na vrsto šele na koncu povedi (velike tiskane črke): *Poročali smo, da si je priboril na pariški olimpijadi jugoslovenski Sokol br. Leon Štukelj SVETOVNO PRVENSTVO V TELOVADBI*. Ta navedek je hkrati tudi najmanjše možno sporočilo v jezikovni obliki. Sporočila v jezikovni obliki pa imenujemo **besedila**. Spoznavanje slovenske slovnice, ki smo ga začeli s fonemom, bi tako tu lahko vrnili na nov začetek: na besedilo ...

In comparison with certain other languages (mainly less inflected ones) Slovene speakers have somewhat more freedom when it comes to **word order** or order of sentence elements, but there are still rules. It is noticeable if the speaker mixes up the order of unstressed words or clitics (*a, si, ti ...*). Deviation from the usual order of words in a word combination is similarly noticeable or marked: for instance, if the predicative adjective comes before the main noun – *pariška olimpijada* and not **olimpijada pariška*. The third rule of Slovene word order is functional sentence perspective, i.e. the gradual development of content from the known to the unknown: when organising a message (without emotional colouring), at the beginning of the sentence are placed words or sentence elements that are connected with already mentioned data (see underlining below), whereas new, important data is kept until the end of the sentence (capital letters): *Poročali smo, da si je priboril na pariški olimpijadi jugoslovenski Sokol br. Leon Štukelj SVETOVNO PRVENSTVO V TELOVADBI*. This quotation is at the same time the smallest possible message in linguistic form, in other words a **text**. Understanding Slovene grammar, which we began with the phoneme, could return to a new starting point here – to the text...

Slovene culture and language / 21st century - challenges / "Hurrah!"

IZZIVI SLOVENŠČINE NA ZAČETKU 21. STOLETJA THE CHALLENGES FACING SLOVENE AT THE START OF THE 21ST CENTURY

Če poskušamo zaznati utrip mnenj Slovencev o slovenščini, se nam od nastanka slovenskega knjižnega jezika pa vse do danes ponujajo tri podobe:

- zaščitništvo, povezano s purizmom, ki ga napaja občutek ogroženosti;
- brezbržnost do jezikovnih vprašanj in celo dvomi o smislu obstoja slovenščine;
- prizadevanje za polno delovanje slovenščine, za izdelavo njenih sodobnih opisov v priročnikih in skrb za jezikovno načrtovanje.

Enega večjih izzivov je slovenščini na začetku 21. stoletja prineslo vključevanje Slovenije v Evropsko unijo. S 1. 5. 2004 je Slovenija postala polnopravna članica te zveze, s čimer je slovenščina dobila status enega od njenih uradnih jezikov. Določila evropskih dokumentov, povezana s kulturo in jezikom, bi lahko povzročila uspešno promocijo slovenske kulture, spodbujala literarno in drugo ustvarjanje v slovenščini ter predstavljanje slovenske besedne umetnosti s prevodi drugim evropskim narodom in pospešila prevajanje iz drugih jezikov v slovenščino.

Načelo večjezičnosti je vgrajeno v sam temelj Evropske unije. Vključevanje v Evropsko unijo in uveljavljanje slovenščine kot njenega novega uradnega jezika pa je opozorilo na nekatera še nerešena vprašanja slovenskega jezikovnega

Za pomoč pri nastajanju tega poglavja se zahvaljujemo Darji Erbič iz Sektorja za pravno in jezikovno ureditev Evropske unije, Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve.

The diversity of the views of Slovenes on their language from the beginnings of the standard language until today can be characterised in three main ways:

- protectionism, linked with purism, fuelled by a sense of being under threat;
- indifference towards language issues and even doubt about the point of Slovene's existence;
- striving for the full functioning of Slovene, for the production of up-to-date descriptions in reference works and a concern for language planning.

One of the greatest challenges to Slovene at the start of the 20th century was brought by membership of the European Union. On 1st May 2004 Slovenia became a full member of the EU and Slovene acquired the status of one of its official languages. The provisions of European documents concerned with language and culture could lead to the successful promotion of Slovene culture, encourage literary and other creative writing in Slovene, further the presentation of Slovene literature through translation into other European languages, and boost translation into Slovene from other languages.

The principle of multilingualism is at the very foundations of the EU. Membership and the establishment of Slovene as an

We would like to thank Darja Erbič from the Department for EU Law and Language Regime at the Government Office for European Affairs for her help with this chapter.

načrtovanja in razvoja terminologije. Treba je bilo pripraviti slovensko različico obsežnega pravnega reda Evropske unije do dneva pristopa (okrog 90.000 strani Uradnega lista Evropske unije; ta izhaja od leta 1952 v vseh uradnih jezikih zveze, ob vsaki širitvi pa Urad za publikacije Evropske unije izda obsežno posebno izdajo, v kateri so objavljeni vsi do tedaj veljavni pravni akti v jezikih novih članic) in zadostiti potrebi po usposobljenih slovenskih strokovnjakih, ki bi po vstopu v institucijah Evropske unije lahko zagotavljali uresničevanje temeljnih načel o večjezičnosti tudi za slovenščino. Kmalu po podpisu sporazuma o pridružitvi (1996), ko se je država podrobneje seznanila s pogoji za vstop, so bile ugotovljene pomanjkljivosti izhodiščnega položaja: neustrezna slovarska opremljenost, pomanjkanje že usposobljenih strokovnjakov za besedila Evropske unije in neobstoje ustreznih mehanizmov interdisciplinarnega sodelovanja pri obdelavi strokovno in terminološko zahtevnih zakonodajnih besedil. Slovenske državne ustanove so se kljub "mladosti" odzvale razmeroma dobro in pravno-prevajalsko-terminološki projekt pravočasno uvrstile med prednostne naloge priprave na članstvo v Evropski uniji. Izziv je pritegnil številne prevajalce, lektorje, terminologe, pravnike, strokovnjake za posamezna zakonodajna področja in informatike. Priprava slovenske različice pravnega reda Evropske unije je bistveno poživila prevajalsko dejavnost v Sloveniji, prispevala k njeni boljši organiziranosti ter strožjemu preverjanju kakovosti in uporabi sodobnih prevajalskih orodij. Brezimni množici strokovnjakov različnih profilov je v sedmih letih uspelo izpolniti enega od operativno najtežjih pogojev za vstop.

official language drew attention to some of the unresolved issues of Slovene language planning and the development of terminology. Prior to accession, it was necessary to produce a Slovene version of the EU legal order (around 90,000 pages of the Official Journal of the European Union, which has been published since 1952 in all the official languages of the Union; with each enlargement an extensive special edition is produced, containing all the hitherto valid legal acts in the languages of the new member states) and to meet the need for suitably trained Slovene specialists who, following EU entry, could ensure that in the EU institutions the basic principle of multilingualism could also be upheld in Slovene. Shortly after the signing of an association agreement in 1996, when the country became more aware of the detailed membership conditions, certain deficiencies in the prevailing situation were identified: the lack of appropriate dictionaries, a shortage of trained specialists to deal with EU texts and the absence of suitable mechanisms of interdisciplinary cooperation for dealing with technically and terminologically demanding legal texts. Slovene state institutions, in spite of their relative "youth", responded relatively well and included among the priorities relating to preparation for EU membership an appropriate legal-translational-terminological project. This challenge attracted numerous translators, language revisers, terminologists, lawyers, and experts in specific legislative fields and in information technology. Preparation of a Slovene version of the EU legislation injected new life into translating activity in Slovenia, contributed to its better organisation and to stricter quality control, while encouraging

Philosopher / information technologist / official / translator / "Here we are, so let's begin!" (Slovene became an official EU language in 2004).

V tem procesu so nastala pomembna terminološka dela, npr. dve javno dostopni terminološki zbirki (*Evroterm* in *Evrokorpus*) ter večjezični geslovnik Evropskega parlamenta (*Eurovoc*), ki je bil dopolnjen s slovenskimi deskriptorji (okrog 7.000 gesel) in se že nekaj let uporablja v dokumentacijskih sistemih Vlade Republike Slovenije in Državnega zbora Republike Slovenije.

Ker je bilo v pripravo slovenske različice pravnega reda Evropske unije vključeno veliko sodelavcev, je usposabljanje "ob delu samem" zajelo širše strokovne kroge, ne samo državnih uslužbencev. Po vstopu v Evropsko unijo so prav ti strokovnjaki lahko postali slovensko jedro v pravnih in prevajalskih službah Evropske unije, ki s svojim delom zagotavljajo, da se načelo večjezičnosti dejansko uveljavlja in da Slovenija kot država članica lahko

the use of the latest translation tools. In seven years, an anonymous army of different specialists succeeded in satisfying one of the operatively most demanding accession conditions. An important part of this process involves terminological work, such as the two publicly accessible terminological corpora - *Evroterm* and *Evrokorpus* - as well as the multilingual thesaurus of the European Parliament *Eurovoc*, which has had Slovene descriptors added (around 7,000 entries) and which has for several years been used as part of the documentation system of the Government and the National Assembly of the Republic of Slovenia.

As the preparation of the Slovene version of the EU legal order involved a great many people, on-the-job training involved a wide range of specialists, not only state employees.

jezikovno živi v zapletenem institucionalnem in zakonodajnem okviru. V institucijah in organih Evropske unije je zaposlenih več kot 170 slovenskih prevajalcev in pravnikov. Ti pripravljajo slovenska besedila za slovenske predstavnike na sejah ter za objave na spletnih straneh in v Uradnem listu Evropske unije. V zadnjih dveh letih so institucije Evropske unije vzpostavile tudi svojo medinstitucionalno terminološko zbirko IATE, ki je od leta 2007 dostopna javnosti na spletu in se sprti polni tudi s slovensko terminologijo.

Republika Slovenija še naprej spremlja problematiko slovenščine kot uradnega jezika Evropske unije in skuša vzpostaviti urejen prostor medinstitucionalnega povezovanja med organi Republike Slovenije in institucijami Evropske unije, v okviru katerega se lahko nadaljuje interdisciplinarno sodelovanje, začeto v času pristopnih priprav, ter učinkoviteje iščejo trajnejše rešitve za poenotenje terminologije in stila pravnih besedil.

V času priprav na slovensko predsedovanje Svetu Evropske unije v prvi polovici leta 2008 postaja posebno aktualno tolmačenje v slovenščino. Službe za tolmačenje obstajajo v Evropski komisiji, Evropskem parlamentu in na Sodišču Evropskih skupnosti. Generalni direktorat Evropske komisije za tolmačenje je največja služba za zagotavljanje tolmačev institucijam Evropske unije. Njegova slovenska kabina se le počasi polni, saj je konferenčno tolmačenje zelo zahteven poklic in je bilo v Sloveniji šele pred nekaj leti uvedeno kot univerzitetni študij.

S preišljeno jezikovno politiko se slovenščini ni treba bati odpiranja svetu, če

Following accession to the EU, these very specialists could become the core of the Slovene presence in the legal and translation services of the EU, guaranteeing through their work that the principle of multilingualism is actually applied and that Slovenia as a member state can function linguistically within the complex institutional and legislative framework. The institutions and bodies of the EU employ more than 170 Slovene translators and lawyers, whose job it is to prepare texts for Slovene representatives at meetings and for publication on the web pages and in the Official Journal of the European Union. In the last two years the institutions of the EU have set up the inter-institutional terminological database IATE, that has since 2007 been publicly accessible online and to which Slovene terminology is added on an ongoing basis.

The Republic of Slovenia continues to monitor the situation of Slovene as an official EU language and strives to establish a working environment marked by close inter-institutional collaboration between official bodies in the Republic of Slovenia and those of the EU, in which there can continue to flourish the interdisciplinary cooperation that began at the time of accession preparations, as well as seeking a more effective long-term solution for the standardisation of the terminology and style of legal texts.

At a time when Slovenia is preparing for the Presidency of the EU in the first half of 2008, the issue of Slovene interpreting is becoming ever more topical. There are interpreting services at the European Commission, the European Parliament and the European Court of Justice; the European Commission General Directorate for Interpretation is the largest of

bo na globalizacijske izzive organizacijsko, kadrovsko in finančno dobro pripravljena. Stanje se lahko učinkovito spreminja samo s povezovanjem razpršenih potencialov iz akademske, upravne in gospodarske sfere, ki se zavedajo nujnosti sistematičnih ukrepov:

- ustreznega jezikovnega načrtovanja, ki bo spodbujalo spoštovanje lastnega jezika in njegove izrazne zmogljivosti;
- kakovostnega poučevanja slovenščine, tudi na univerzitetni ravni;
- državne jezikovne politike, ki bo resnično, ne le deklarativno podpirala jezikoslovno raziskovanje in omogočala polno delovanje in razvoj slovenščine na vseh ravneh.

these. Its Slovene interpreting booth is filling up only slowly, as conference interpreting is a very demanding profession and was introduced only relatively recently in Slovenia as a university subject.

Slovene has no need to fear the increasing openness of the world if it has a well-thought-out language policy in terms of organisation, people and finance that allows it to respond to the challenges of globalisation in a well-prepared way. The situation can be effectively changed only with greater cooperation between currently dispersed actors from the academic, administrative and economic spheres that are aware of the need for systematic measures, such as:

- appropriate language planning that will encourage people to respect their own language and its expressive capabilities;
- high-quality teaching of Slovene language, including at university level;
- a national language policy that provides actual and not merely declarative support for language research and facilitates the full operation and development of Slovene at all levels.

VIRI IN LITERATURA/SOURCES AND LITERATURE

- Bernjak, Elizabeta (2004): Slovenščina in madžarščina v stiku: sociolingvistične in kontrastivne študije. Maribor: Slavistično društvo.
- Brižinski spomeniki – Monumenta Frisingensia: Znanstvenokritična izdaja (2004). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Grdina, Igor (1995): Starejša slovenska nabožna književnost. Ljubljana: Študentska organizacija Univerze.
- Pogorelec, Breda (1995): Razvoj slovenskega knjižnega jezika. Maribor: Obzorja. 5–42.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika (1970–1990). Ljubljana: DZS.
- Slovenski pravopis (2001). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Statistični urad RS: Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj (2002). <http://www.stat.si/Popis2002/si/> (1. 6. 2007).
- Stranj, Pavel (1999): Slovensko prebivalstvo Furlanije - Julijske krajine v družbeni in zgodovinski perspektivi. Trst: Slovenski raziskovalni inštitut; Narodna in študijska knjižnica; Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Toporišič, Jože (2004): Slovenska slovnica. Maribor: Obzorja.
- Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. http://www.uszs.gov.si/si/slovenici_v_zamejstvu_in_po_svetu/ (1. 6. 2007).
- Zakon o javni rabi slovenščine. Uradni list RS, št. 86/2004.
- Zavod za izobraževanje RS. <http://www.zrss.si> (1. 6. 2007).
- Zupančič, Jernej (1999): Slovenci v Avstriji/The Slovenes in Austria. Ljubljana: Inštitut za geografijo/Institute of Geography.

Med slovenskim predsedovanjem Svetu Evropske unije leta 2008 bodo poslanci Evropskega parlamenta nagovarjani v slovenščini.

During Slovenia's Presidency of the Council of the European Union in 2008, the Slovene language will be used to address Members of the European Parliament.

Evropski parlament in večjezičnost

Evropski parlament odseva jezikovno raznolikost Evrope. Je edini pravi večjezični parlament, saj delo v njem dnevno poteka v 23 uradnih jezikih Evropske unije. Vsi nastopi v Evropskem parlamentu – bodisi v odborih bodisi na plenumu – potekajo izključno v jeziku nastopajočega in se simultano tolmačijo v vse ostale uradne jezike Evropske unije. Če Evropski parlament ne bi spoštoval in dosledno uporabljal vseh uradnih jezikov Evropske unije, ne bi mogel predstavljati državljanov in se z njimi ne bi mogel sporazumevati.

Tolmačenje v Evropskem parlamentu je izjemno zahtevno, saj mora tolmač povedano prevesti zelo hitro in pravilno, kajti le tako lahko razprava med poslanci poteka tekoče in razumljivo. Za Evropski parlament kot zakonodajno telo, ki dosledno spoštuje načelo večjezičnosti, se zato lahko reče, da v njem ne razpravljajo poslanci s poslanci, temveč poslanci s tolmači. Kakovost tolmačenja oz. uporabe jezika je torej za uspešen zakonodajni proces v Evropski uniji bistvena.

V Evropskem parlamentu je bilo v letu 2006 opravljenih 90.000 dni tolmačenja, kar je daleč največji obseg tolmačenja na svetu. V generalnem direktoratu za tolmačenje in infrastrukturo je 300 redno zaposlenih tolmačev, katerih število se v času plenarnih zasedanj, ko se tolmačijo vsi dogodki in se seje v vseh jezikih v živo prenašajo po svetovnem spletu, poveča za 50 odstotkov. Agencija za

European Parliament and Multilingualism

The European Parliament reflects the linguistic diversity of Europe. It is the only genuinely multilingual parliament, with its work being conducted in the 23 official languages of the EU. Every contribution in the European Parliament – be it in committee or at a plenary session – is made exclusively in the speaker's own language and is simultaneously translated into all the other official languages. If the Parliament failed to respect and to make consistent use of all the official languages then it could not represent the EU's citizens and would not be able to communicate with them.

Interpreting in this context is extremely demanding, as the interpreter must interpret what is said very quickly and accurately, so that the debate among deputies can proceed fluently and understandably. Within this legislative body that consistently respects the principle of multilingualism, it could be said that deputies do not debate with each other but rather with interpreters. The quality of interpreting or use of language is thus essential to the success of the legislative process.

In 2006 there were 90,000 days of interpreting carried out in the European Parliament, which far exceeds anything similar elsewhere in the world. The Directorate General for Infrastructure and Interpretation has 300 regularly employed interpreters, but

svobodne tolmače ima tako na seznamu več kot 2.800 imen. Za plenarno zasedanje, ki vsak mesec poteka v Strasbourgu, je treba zagotoviti več kot 20 slovenskih tolmačev z različnimi jezikovnimi kombinacijami, ki se v ta namen za štiri dni skupaj z evropskimi poslanci preselijo v alžaško prestolnico.

V času slovenskega predsedovanja Svetu Evropske unije v prvi polovici leta 2008 bodo Svet Evropske unije pred evropskimi poslanci zastopali predstavniki Vlade Republike Slovenije. V skladu z načeli Evropskega parlamenta bodo vsi njihovi nastopi potekali izključno v slovenščini. Šest mesecev bo torej predsedstvo skupnosti pred neposredno izvoljenimi predstavniki državljanov Evropske unije govorilo v slovenščini. Tolmačenje iz jezika predsedstva Sveta Evropske unije v ostalih 22 uradnih jezikov te zveze je torej za slovenščino povsem nov izziv.

during plenary sessions, when every event is interpreted and every meeting is transmitted live on the Internet, the overall number of interpreters increases by 50 per cent. The agency for freelance interpreters has on its books more than 2,800 names. For the plenary sessions that take place each month in Strasbourg there are required more than 20 Slovene interpreters with different language combinations, who for the four days involved have to relocate from Brussels along with the deputies.

During the Slovene Presidency in the first half of 2008, the Council of the European Union will be represented before the European deputies by the Government of the Republic of Slovenia. In line with the principles of the European Parliament, their appearances will be exclusively in Slovene. For a period of six months the Presidency of the Community will thus speak before the directly elected representatives of the citizens of the EU in Slovene. Interpreting from language of the Presidency into the other 22 official languages will thus represent for Slovene a completely new challenge.

EVROPSKI PARLAMENT

Iz Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011 (Uradni list Republike Slovenije, št. 43/2007):

“Republika Slovenija sprejema slovenščino kot podedovano kulturno dobrino ter ji kot bogato razvitemu maternemu jeziku velike večine svojega prebivalstva priznava domicilni položaj in položaj državnega jezika. Država z ustreznimi ukrepi in dejavnostmi zagotavlja kot svojo strateško odgovornost nadaljnji razvoj in rabo slovenščine na vseh področjih javnega življenja znotraj svojih meja pa tudi v mednarodnih stikih. Slovenski javni prostor naj ostane enojezičen oziroma na ustavno določenih območjih dvojezičen (z italijanščino oziroma madžarščino); dodatno se upošteva potreba po nekaterih sporočilih tudi v drugih jezikih, vendar tako, da ima slovenščina zmeraj simbolno prednost. Temeljna usmeritev dejavne jezikovne politike je zato razvijanje jezikovne zmožnosti v državnem jeziku ter jezikovne zavesti, potrebne za osebno rast in sporazumevalno učinkovitost državljanov v družbi znanja. S tem namenom in v demokratičnem duhu država podpira tudi učenje tujih jezikov in sporazumevalno usposabljanje vseh v maternem jeziku. Zagotavljala bo znanstvenoraziskovalno spremljanje jezikovnega življenja, izpopolnjevanje knjižne slovenščine, razvoj

From the Resolution on the 2007–2011 National Programme for Language Policy (Official Gazette of the Republic of Slovenia, No 43/2007):

“The Republic of Slovenia understands the Slovene language as a part of the country’s cultural heritage and therefore acknowledges its domicile status and the status of the official language as the developed mother tongue of the large majority of Slovenia’s population. Through appropriate measures and activities, and by regarding the language as its strategic responsibility, the state provides for the further development and use of Slovene in all areas of public life, both within its borders and in international relations. The Slovene public space should remain unilingual or, where so provided by the Constitution, bilingual (including Italian and Hungarian). In addition, the need for communication in other languages is also being considered, the latter, however, being subject to the symbolic precedence of the Slovene language at all times. Thus, the basic orientation of an active language policy is the development of linguistic ability in the official language and the related awareness required for the personal growth and communication effectiveness of citizens in a knowledge-based society. To this end and by observing the democratic spirit, the state also supports learning foreign

sodobne jezikovne infrastrukture ter zadostno pravno urejenost jezikovnih pravic in dolžnosti posameznikov in skupnosti.

Slovenija se zavezuje, da bo podpirala rabo slovenščine tudi med Slovenci zunaj svojih državnih meja in da bo v slovenščini izražene vsebine širila tudi v dejanskem in virtualnem mednarodnem prostoru ter tako uveljavljala svojo jezikovno izvornost kot nepogrešljivo sestavino evropske kulturne raznolikosti."

languages alongside the training of all citizens in the mother tongue. The state will ensure scientific research monitoring linguistic life, the improvement of the literary Slovene language, the development of contemporary linguistic infrastructure and the adequate legal regulation of the language rights and obligations of individuals and the community. Slovenia has also committed itself to support the use of the Slovene language among compatriots outside its national borders and to disseminate content in Slovene in the real and virtual international environment, thus pursuing linguistic originality as an indispensable component of European cultural diversity."

Navedek je v angleščino prevedel Sektor za prevajanje Generalnega sekretariata Vlade Republike Slovenije.

The excerpt was translated by the Translation Service of the General Secretariat of the Government of the Republic of Slovenia.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'24(035)

811.163.6'373.7(038)

BESEDNJAK za preživetje = Survival phrases / [urednik Mito Žnidarko ; karikature Santiago Martin ; prevodi Evropska komisija, Predstavništvo v Republiki Sloveniji]. - 1. natis. - Ljubljana : Evropski parlament, Informacijska pisarna za Slovenijo : Evropska komisija, Predstavništvo v Republiki Sloveniji, 2007

ISBN 978-92-823-2351-9 (Evropski parlament)

1. Vzp. stv. nasl. 2. Žnidarko, Mito

234757888

ISBN 978-92-823-2350-2

9 789282 323502